

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 336

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XII METAI

LIETUVIŲ RAŠOMOSIOS KALBOS ŽODYNAS*

KLEOPAS MATUSEVIČIUS ir VYTAUTAS MEILUS

BENDROSIOS PASTABOS

(Tęsinys)

Pavyzdžiai:

antis, -ies, s.f.(1) mažiškos formos: *antėlė, -ės*(2), *antytė, -ės*(2), *antytis, -čio*(1), ančiukas, -o(2); trūksta formų: *ančiukė, -ės*(2), *antaitė, -ės*(1), *antikė, -ės*(2), *antužėlė, -ės*(2), *antelaitė, -ės*(1) ir t.t.

balandis, -io(2); mažiškos forma: *balandėlis, -io*(2); kitų galimų mažiškos formų: *balandžiukas, -o*(2), *balandytis, -čio*(1), *balandeliukas, -o*(2) ir t.t. NSB šiam žodžiui neda.

Kiek daugiau mažiškos formų NSB yra patiekęs prie žodžių kaip: *mama, motina, merga, bernas*; tačiau toli gražu ne tiek, kiek gyvoji kalba jų vartoja, ypač prie žodžių *mama, tėvas, sūnus, duktė, sesuo, brolis* ir pan. (artimieji giminės). Paprastai prie kitų daiktavardžių tik tam tikram stiliui sudaryti tos (mažiškos ir maloninės) formos vartojamos.

Prie būdvardžio *māžas, -a*, kažkodėl, N. S. B. davė turbūt didžiausią mažiškos formų skaičių, būtent, visą 16-ką, o tuo tarpu prie žodžio *baltas, -a*, kuris gyvojo kalboje gal ne mažiau mažišinamas ir maloninamas kaip ir *māžas, -a*, NSB nieko tų formų nedavė. Tenka tatau laikyti aiškiu nekonsekvenciškumu.

Daiktavardžiai, kuriais nusakoma profesija, visuomeninė padėtis, ir kai kurie kiti žodžiai paprastai kalboje turi ir vyriškosios, ir moteriškosios giminės formą. NSB tik labai retais atsitikimais šią lietuvių kalbos gramatikos savybę teparodo.

Pavyzdžiai.

ākininkas, -o(1),	trūksta ākininkė, -ės(1)
akcizininkas, -o(1),	" " -ė, -ės(1)
akėtojas, -o(1),	" " -a, -os(1)
akiniuotis, -čio(2),	" " -ė, -ės(2)
akidaris, -io(1),	" " -ė, -ės(1)
anarkistas, -o(2),	" " -ė, -ės(2)
atkálnis, -io(1),	" " -ė, -ės(1)
apākėlis, -io(1),	" " -ė, -ės(1)
apatiniškas, -o(2),	" " -ė, -ės(2)
apdarytojas, -o(1),	" " -a, -as(1)
apdiržėlis, -io(1),	" " -ė, -ės(1)
apdriskėlis, -io(1),	" " -ė, -ės(1)

Kai kuriems žodžiams moteriškoji giminė yra paduota:

apgarsintojas, -o(1) ir apgarsintoja, -os(1)
apgaudinėtojas, -o(1) apgaudinėtoja, -os(1)

Paimtieji pavyzdžiai rodo, kad šiam klausimui paaiškinti buvo peržiūrėta tikrai dalis NSB žodyno raidės "a". Bet čia žodyno trūkumas šiame klausime yra aiškus, ir toliau šiam reikalui jo nereikėjo skaičiuoti.

Būdvardis. Pagrindines formas būdvardžiams NSB duoda: vyr. ir mot. giminės galūnė, vardininko linksnyje, ir pažymi kirčiuotę. Iš būdvardžio padaromojo prievoksmio žymėjimas NSB žodyne labai neišlaikytas; atrodytų, kad žodyno sudarytojai šiame klausime buvo visai nerūpestingi arba klausimo gerai nežinojo. Būdvardžių davimo netikslumo pavyzdžiai.

abišališkas, -a,	trūksta	abišališkai
absaliutiškas, -a,	"	absoliutiškai
abstraktiškas, -a,	"	abstraktiškai
advečniškas, -a,	yra	advečniškai
agnūs, -i,	trūksta	agičiai
aistringas, -a,	"	aistringai
aistrūs, -i,	"	aistričiai
aiškus, -i,	yra	aiškiai
aitrūs, -i,	trūksta	aitričiai
akylas, -a,	yra	akylai
akimojiškas, -a,	trūksta	akimojiškai
akiplėšiškas, -a,	"	akiplėšiškai
akytas, -a,	"	akytai.

Tas pat yra NSB padaryta ir bevardės (neutrum) būdvardžių giminės žymėjimo klausime: kurio nekuriu būdvardžio ta giminė duodama, bet toli gražu ne visų, kurie bevardės giminės formą gyvojoje kalboje turi. Gramatikos atžvilgiu būtų tiksliausia duoti žodyne bevardės giminės žymėjimą visiems būdvardžiams, išskiriant tikrai būdvardžius su galūne *-is*, iš kurių prievoksmiai nedaroma; toks sprendimas, kokį parodo čia NSB yra labai klaidinantis.

Pavyzdžiai:

1. būdvardžiai, kuriems NSB duoda bevardę giminę:

abūojas, m., -a, f.,	-a, n. (3);
aiškus, m., -i, f.,	-u, n. (1);
aitrūs, m., -i, f.,	-ū, n. (4);
aišus, m., -i, f.,	aišu, n. (4);
amžinas, m., -a, f.,	-a (3);
antras, m., -a, f.,	-a (4);

2. būdvardžiai, kuriems NSB bevardės giminės neduoda.

abejingas, m., -a, f.,	? n. (1);
advečniškas, m., -a, f.,	? n. (1);
agnūs, m., -i, f.,	? n. (4);
aiklūs, m., -i, f.,	? n. (4);
aistrūs, m., -i, f.,	? n. (4);
angūs, m., -i, f.,	? n. (3);
aukštas, m., -a, f.,	? n. (4);
aūkštas, m., -a, f.,	? n. (4);

Įvardis. Asmeninio įvardžio pirmojo asmens NSB žodyne bandoma duoti kiekvienas linksnis kaip savarankiškas žodis. Pvz., įvardis *mān* pavaizduojamas pavyzdžiais (taip pat ir savyb. įvardis *māno*), bet nėra pavyzdžių prie *āš*. Prie trečiojo asmens vyriškosios giminės įvardžio *jis* nebeduodama nei pavyzdžių, nei duodama kiti to įvardžio linksniai: *jō, jān, jī* etc.; bet yra *manė, mānės*. Prie trečiojo asmens įvardžio derėjo duoti ir kiti to žodžio linksniai, kad būtų matyti, jog jis linksniuojamas taisyklingai, atskiriant jį nuo netaisyklingai linksniuojamo pirmojo asmens įvardžio. Parodomajam įvardžiui *anās* duodama ir įvardžiutinė jo forma, ir kilmininko linksnis, ir keletas pavyzdžių; bet pavyzdžiai duodami tik paprastajai formai, ne įvardžiutinei, kur jie būtų labiau reikalingi.

Kitų įvardžių čia neimama, nes žodynas, būdamas nebaigtas, jų nesiekia.

Įvardžių gramatika yra painesnė už būdvardžio ir daiktavardžio, tur būt todėl ir NSB šioje srityje turėjo didesnių sunkumų, o iš to radosi didesnio nenuoseklumo.

Skaitvardis. Skaitvardžiui NSB žodynas duoda valyginį, daug daugiau vietos negu įvardžiui.

Pavyzdžiai.

dū, dvi dėsinti,	keturi
dvi,	ketveri
dveji,	keturiose,
dvidešimt,	keturiėsu,
dvidešimts,	keturiskart,
dvidešimti,	ketūrkart,
dvidešimtas.	keturissyk,
	ketūrsyk.

Visos čia duodamos formos NSB žodyne eina kaip atskiri savarankiški žodžiai, nors tatau yra tikrai gramatinės formos, ir jos kartojasi kiekvieno skaitvardžio atveju (su negausiomis senesniųjų formų išimtimis). Kadangi NSB kitose kalbos dalyse labai daug kur pasikliauja gramatika, tai, laikantis konsekvenciškumo, skaitvardžio atveju daug kas galima buvo palikti gramatikai aiškinti.

Veiksmazodis. Kaip pagrindines veiksmazodžio formas NSB paprastai duoda: *bendratį, esamoja, būtojo kartinio* ir *būsimajo* laiko pirmąjį asmenį; be to, pažymi ar veiksmazodis *veikiamasis* ar *neveikiamasis* (trans., intrans.). Kitos gramatinės veiksmazodžio formos NSB žodyne paduodamos tik labai padrikai; kartais prie kurio žodžio pridedamos veikiamojo dalyvio (-ės, -usi) formos, kartais ir neveikiamojo dalyvio (-tas, -ta) formos; kartais pasakoma ir veiksmazodžio rūšis: intensiv., frequentiv., causativ., tačiau tatau yra labai atsitiktinė, nesisteninga. Sangražinę veiksmazodžių formą tik labai retai tepaduoda.

Kai duodamos veiksmazodžio gramatinės formos tik retai ir tik prie kai kurių veiksmazodžių, susidaro įspūdis, kad tik tie pavieni veiksmazodžiai tas formas ir turi, gi tuo tarpu dalyviai, veikiamieji ar neveikiamieji, sangražinė veiksmazodžio forma, intens., causat., frequent. formos, taip pat pusdalyvis ir padalyvis, būdinys ir siekinys standartinėje lietuvių kalbos gramatikoje yra laikoma taisyklingomis išsinešimais veiksmazodžio kaitymo (asmenavimo) formomis. (Palyg. dr. A. Senn "Kleine Litauische Sprachlehre", Seite 183-243).

Ne beto, kad duodamas gramatikos formos NSB žodynas daro elementarinių klaidų. Pav., prie žodžio *apgauti* pridėtos veikiamojo dalyvio būtojo laiko formos *-ges-usi*. Bet duotojo veiksmazodžio, veikiamojo dalyvio, būtojo kartinio laiko formos bus *apgavęs, apgavusi*; žodyne duodamasis *-ges* yra šiuo atveju nepritaikomas, nes yra klaidingas. Žymėdamas *transityvinius* ir *intransityvinius* veiksmazodžius žodynas taip pat neišvengia neišskumų. Pav., veiksmazodis *amibryti* žymimas *intrans.*, bet jis nukreiptas į veiksmazodį *lōti*, kuris jau žymimas *transit.* ir *intransit.* Kitoje vietoje duodama įvardžiutinis neveikiamasis dalyvis, kaip, pav., prie veiksmazodžio *apskūsti*, pridedamo formos *-tasis, toji*, bet neduodama nei *-ės, -usi*, veik. dalyv. formos, nei *-tas, -ta* paprastojo neveikiamojo dalyvio formos. Kodėl žodyno sudarytojams atrodė, kad šiuo atveju reikia duoti *-tasis, -toji*, o ne kuri kita to veiksmazodžio gramatikos forma — neišku. Toliau, prie veiksmazodžio *atitūti* duodamos šios formos:

neatidėtinās — neigiamasis veikiamybės dalyvis;
neatidėtināi — dalyvinis prievoksmis (neig.);
atidėlioti — intensyvinė forma;
neatidėliojant — padalyvis (neig.);
atsidėti — sangražinė forma;

(Tasa 2-me psl.)

LIETUVIŲ RAŠOMOSIOS KALBOS ŽODYNAS

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

atsidėjus — sangraž. padalyvis;

Visos šios gramatinės formos duodamos kaip paaiškinamieji žodžiai prie veiksmazodžio atidėti. Kodėl šiam veiksmazodžiui duota tiek daug dėmesio — neaišku. Bet savo nekonsekvenciškumu NSB nuneina iki tiek, kad pvz., duoda veikiamąjį dalyvį *apdriskęs*, kaip atskirą savarankišką žodį, o patį veiksmazodį *apdrikti* visai praleidžia. Galima būtų tarti, kad čia korektūrinis praleidimas, bet prie to dalyvio *apdriskęs* nėra duodama nukreipimo ženklo. Palyg. sekamą žodį *apdrausinti*, kuris nukreipiamas į žodį *apdrėžti*.

Kiti pavyzdžiai.

apdraukti — praleista *apdrikti*.

apdraskyti — praleista *apdrėkti*.

apdraugyti — praleista *apdrėgti*.

NSB žodyne knibždėte knibžda tokių atsitikimų, kad kuri veiksmazodžio gramatikos forma duodama atskirai, kaip savarankiškas žodis, ir paskui tatau nukreipama į pagrindinį žodį. Neaišku, kurio tikslo čia turima. Pavyzdžiai.

apdrausinti — nukreiptas į *apdrausti*.

apdrėžti — nukreipta į *apdrėti*.

apsagioti — nukreipta į *apsėgti*.

apsagstyti — nukreipta į *apsėgti*.

apsakinėti — nukreipta į *apsakyti*.

apsekinėti — nukreipta į *apsėkti*.

apsekioti — nukreipta į *apsėkti*.

Žodžiai kaip *apdrausinti*, *apdrėžti*, *apsakinėti*, *apsekioti*, kalboje retai teta vartojami, nes jie išvestiniai stilizavimo žodžiai ir jų ne tik kaip atskirų žodžių nereikėtų dėti, bet ir visai žodyne jų galėtų nebūti. Kas moka kiek gramatikos (NSB žodyno pobūdis to mokėjimo reikalauja), tas sugebės suvokti, kaip tokie žodžiai yra daromi. Kita vertus, teksto pavyzdžiuose NSB labai dažnai įkiša įvairių veiksmazodžio gramatikos formų, jų neduodamas kaip atskirų žodžių. (Plg. aukščiau duotus pavyzdžius: *neatidėtinai*, *neatidėtinai*, *neatidėlioti*, *neatidėliojant*, *atsidėti*, *atsidėjus*). Šiuo atveju žodynas reikalauja apriorinio gramatikos mokėjimo.

Veiksmazodžio kirčiavimo dalykas reikalauja daugiau dėmesio. Nustatyti kirčio vietą veiksmazodyje, kaip jis eina per visas kaitymo stadijas, yra kur kas sunkiau, negu panašus uždavinys atlikti linksniuojamosiose kalbos dalyse, kur jau yra nustatyta pastovios kirčiuotės. Prof. K. Būga savo žodyno įvade tarp ko kita sako: „Veiksmazodžio lyčių kirčio nevienodumą gali matyti ir šandie kiekvienas pastebėti, kad ir žodyne pavyzdžiuose: *nėveda*, *nėvedė*; *vėdės*, *nevėdė*; *nuvestas*, *nuvėdamas*, arba *nuvėdamas*“ (XLIV p., §100). Tačiau prof. K. Būga tenkinasi vien nurodymais į kircio įvairinimą veiksmazodyje ir tam duoda gausių pavyzdžių iš senesniųjų raštų. Kokį ta syklių nustatyti jis nėra nusistatęs.

J. Baronas savo žodyno pradžioje duoda žingsnių kirčiuotų pagrindinių veiksmazodžių formų. („Rusų Lietuvių Žodynas“, antrasis naujai parašytas kirčiuotas leidimas, Kaunas, 1932 m.).

1) -ja, -jo: klėti-klėja-klėjo, rieti-riejaniejo, sėti-sėja-sėjo, gūti-gūja-gūjo.

2) -ia, -ė: rėkti-rėkia-rėkė (rėkti. K.M.), gūbti-gūbia-gūbė.

3) -o, -ė: daužyti-daužo-daužė, skaldyti-skaldo-skaldė.

4) -si, -sėjo: žibėti-žibsi-žibėsėjo, linksėti-linksisi-linksėjo.

5) -ėja, -ėjo: gerėti-gerėja-gerėjo, daužti-daužėja-daužėjo.

6) -oja, -ojo: putoti-putoja-putėjo, laidoti-laidoja-laidėjo.

7) -auja, -avo: skalauti-skalauja-skalavo, rūstauti-rūstauja-rūstavo.

8) -uoja, -avo: meluoti-meluoja-melavo, lūkuriuoti-lūkuriuoja-lūkuriavo.

9) -ina, -ino: rakinti-rakina-rakino, grąžinti-grąžina-grąžino.

10) -ena, -eno: gyvėnti-gyvėna-gyvėno.

11) -teria (telia), -terėjo (telėjo): žvilgtėti-žvilgteria-žvilgtėterėjo.

Toliau duoda jo žodyne dažnai kartojamus veiksmazodžių formas:

1. būti-būva-buvo, 13. likti-lička-liko,

2. dėti-dėda-dėjo, 14. mesti-mėta-mėtė,

3. dirbti-dirba-dirbo, 15. mušti-mūša-mūšė,

4. duoti-duoda-davė, 16. pulti-pūla-pūlė,

5. eiti-eina-ėjo, 17. pūsti-pūčia-pūtė,

6. gauti-gauna-gavo, 18. rasti-raūda-rado,

7. imti-ima-ėmė, 19. sukti-sūka-suko,

8. kėlti-kėlia-kėlė, 20. turėti-tūri-turėjo,

9. kilti-kila-kilo, 21. versti-verčia-verstė,

10. kirsti-keřta-kirto, 22. vesti-vėda-vėdė,

11. kurti-kūria-kūrė, 23. viršti-viršta-virto,

12. kisti-kidžia-kido, 24. žiūrėti-žiūri-žiūrėjo.

Doc. Dr. Pr. Skardžius savo knygelėje apie kirčiavimą (žiūr. aukščiau: Bendrosios Pastabos) dėl veiksmazodžių kirčiavimo taip pat yra santūrus. Davęs kurių nekurių nurodymų jis pareiškia: „Kitų veiksmazodžių kirčio vietą tenka skyrium išninti (pusl. 34).

NSB jokių atskirų paaiškinimų veiksmazodžių kirčiavimo reikalu neduoda; čia tenkinamasi duodamųjų pagrindinių formų kirčiais ir kirčiais veiksmazodžių teksto pavyzdžiuose. Iš žodyne duodamųjų pagrindinių veiksmazodžių formų pirmajame asmenyje, nesant jokių paaiškinimų, nevisada yra lengva nustatyti trečiojo asmens formų kirtį; tą aplinkybę ilgainiui suprato ir žodyno redaktoriai ir vėliau kai kur žodyne ėmė duoti ir trečiojo asmens formas. Pagrindines veiksmazodžių formas pirmajame asmenyje duoda ir Fr. Kuršaitis savo žodyne; kiti kalbininkai, kaip prof. J. Jablonskis-Rygiškis Jonas (ž. NSB prakalbą), prof. K. Būga, doc. dr. Pr. Skardžius ir J. Baronas, ima trečiąjį asmenį.

Kartais NSB duoda kurio žodžio gramatikos ir kirčio variantų, pav., veiksmazodis *ginti* (gėnti, gėniau, gėnsiu) v. fr.; intenc. *gėnioti* (-oju, -ojau, -oėiu), *gėnioti* (-oju, -ojau, -oėiu), *gėnioti* (-oju, -ojau, -oėiu), *gėnioti* (-oju, -ojau, -oėiu). Pavyzdžiu paaiškina tik vieną atvejį: *dėbesys* gėniojami vėjo... Kitiems to veiksmazodžio variantams, nei gramatikos formų, nei kirčio pasikeitimo paaiškinimų neduoda. Iš tikrųjų, kirčio nukėlimas iš kamieno į priesagą pakeičia veiksmazodžio kirčiavimo kompleksą jį asmenuojant.

Baigiant kalbėti apie veiksmazodį, tenka pasakyti, kad NSB žodynui trūksta nusakymo pagrindinių bruožų pasiimtos veiksmazodžių asmenavimo ir kirčiavimo sistemos; tokie bruožai galėjo būti trumpai apibūdinti žodyno įžangoje. Paskui, pačiame žodyne trūksta bent kiek sistematinėsnio gramatikos formų, su kirčiavimo variantais bei teksto pavyzdžių, patiekimo.

NSB teksto pavyzdžiai.

Pavyzdžių iš įvairių tekstų parinkimo ir jų žodyne patiekimo principas yra geras: dažniau vartojamiems žodžiams jų duodama gana gausiai, pav., prie žodžio *būti*, *akis*, *apie*, *be* ir pan. Tačiau didžiumai žodžių pavyzdžių neduodama.

Pavyzdžių parinkimo ir patiekimo praktikoje, kaip yra buvę ir kitose NSB žodyno paruoėimo srityse, trūksta konsekvenciškumo: viena, kai kuriems žodžiams duodama po keletą pavyzdžių, tapatybinių bei vienaprasmių, nieko nepaaiškinančių, gramatikos atžvilgiu nepriderintų, ir, šalia to, antra, — daugumas žodžių palikta visai be

pavyzdžių. Parinkimas posakių pavyzdžiams NSB redakcijai turėjo būti itin sunku, nes tai buvo vėlenų plėšimas; ankstyvesnieji žodynai nėra tos srities lietę ir todėl čia pagalbos negalėjo duoti. Suprantama tad, kad tas darbas nėra tobulas. Nėra lengvas uždavinys nei tų pavyzdžių patiekimo praktikos patikrinti bei jų medžiaga įvertinti. Tam būtų reikalingas ilgesnis sistemingas tyrinėjimas ir mokslinis duodamų pavyzdžių tikrinimas. Juo labiau, kad retai kuris pavyzdys yra populiarius gyvosios kalbos posakis; daugumas jų yra imta iš literatūros, todėl jiems patikrinti reiktų ta literatūra peržiūrėti. Kai jie nėra gyvosios kalbos posakiai, jų vertė, bendrinės kalbos atžvilgiu, yra mažesnė, nes knygų autoriai ne visada tėra geri kalbos mokovai.

Dėl ką tik pasakytų aplinkybių NSB žodyno pavyzdžių medžiagoje bei pavyzdžių patiekimo darbe yra stambių trūkumų ir klaidų. Šiai žodyno ydai paaištruoti yra paimta, kaip tat buvo daroma ir kitų šiam straipsnyje liečiamų klausymų atveju, dvi žodyno raidės, būtent „A“ ir „B“. Klaidos ir netikslumai galima būtų šešeriopai ausakyti:

1. Nelietuviški posakiai (barbarismai).
2. Nevartojami posakiai (archaismai).
3. Sintaksiniai neaiškumai ir klaidos.
4. Neaiškos prasmės posakiai.
5. Klaidingai pavartoti posakiai.
6. Nieko nepasaką pavyzdžiai.

1. *Nelietuviški posakiai (barbarismai).*

Kad lengviau būtų galima rasti NSB žodyne žemiau paduodamus pavyzdžius, kiekvienas jie rašomi prie to žodžio, prie kurio žodynas yra kurį jų davęs.

ačiu — *ačiu jam; ačiu kietam klimatui*; turėtų būti: *dėl jo; dėl kieto klimato*.

Plg. B. Sereiskis: *ačiu*: *ačiu jam, ošibono upotrebėno v značėniji jo dėka*.

ant — *ant rytojaus, ant nakties, ant galo*; t. b.: *rytą, nakčiai, prieš naktį; galė, pagaliau*. B. Sereiskis NSB prasme pavyzdžių neduoda. J. Baronas *ant* prasme teduoda tik *ant ko*, bet ne NSB prasme.

antras — *vienas antrą, geriau būtų kitas kitą*.

apeiti — *tai manęs neapeina*; t. b.: *tai manęs neliečia*. Plg. B. Sereiskis: *man (manęs) tai neapeina ošib. upotr. v. mēsto man tai nerūpi*.

appaikėioti — tėvo 70 m. sukaktį *appaikėioti* t. b.: ... *sukaktį švęsti*. Plg. B. Sereiskis: *appaikėioti* ošib. upotr. v. mēsto *švęsti, kelti*. J. Baronas: *prazdnovat — šventę švęsti*.

apvesti — *virvę apvesti* t. b.: *virvę apsukti*. Plg. B. Sereiskis: *apsukti* — *obvernūt, okružīt, perevernūt; apvesti* — *obvēsti*.

appersti — *i gerą appersti* t. b.: *i gerą atpersti, i gerą atvesti*.

atkelti — *duris atkelti*, t. b.: *duris atidaryti*. Plg. B. Sereiskis: *atkelti* — *otkryt, otvorit (vorota)*. Durys atidaromos; vartai — ir atidaromi (jei kaba), ir atkeliami (jei stovi ant žemės).

atsukti — *atsukti duris*, t. b.: *atrankinti duris*. Plg. B. Sereiskis: *atsukti* — *otvērnūt, otvērtēt, otrutit; otvintit; otmolat; otsučit; atrakinti* — *otpērēt, otrkryt (zamok), otomknūt, otkliučit*.

amžinas — *ant amžių amžinųjų* — *polonizmas*, t. b.: *per amžių amžius*. Plg. B. Sereiskis: *amžius* — *pēr amžių amžius*.

2. *Nevartojami posakiai (archaismai).*

Čia eina NSB panaudoti posakiai, kurių galima rasti senuose raštuose, bet kurie bendrinėje kalboje nebevartojami.

aparuoti — *apsaruotas automobilis*, turi būti *šaruotas automobilis*. Žiūr. sekantį žodį.

apdraudimas — *valstybinė apdraudimo įstaiga*, t. b.: *valstybinė draudimo įstaiga*. Tokie žodžiai, kaip *šaruotas*, *draudimas*, *kvietimas* bendrinėje kal-

LIETUVIŲ RAŠOMOSIOS KALBOS ŽODYNAS

(Atkelta iš 2-ro psl.)

boje vartojami be priešdėlių.

ant — *ant balso pažinti*, t. b.: iš balso, pagal balsą pažinti.

būtybė — *pasišventimas mylimajai būtybei*, t. b.: *pasiuokojimas, atsidavimas mylimajai būtybei*. Pasišventimas — polonismas.

bendravardis — *bendravarčiai skaidiniai* — t. b.: *bendravarđiklės trupmenos*.

3. Sintaksiniai neaiškumai ir klaidos.

Keli NSB pavyzdžiai, kur dėl nelietuviškos žodžių tvarkos sakinyje gaunama neaiški sakinio prasmė.

atatikmuo — *atatikmuo lietuvių kalbos žodžio germanų kalbose*, t. b.: lietuvių kalbos žodžio atatikmuo germanų kalbose.

atmainyti — *galvojo bene galės kaip nors jo atmainyti* — nežinia, kur čia klaida, nes neaišku, kas tuo sakiniu norima pasakyti.

brazdėti — *kitame kambaryje dvasia brazda, prietaringi žmonės taip sako ir bijo ten eiti*. Pagal prasmę pirmoji sakinio dalis *kitame kambaryje dvasia brazda* yra svetimžodžiai, ir jie turėtų būti atitinkamaš ženklaš išskirti.

4. Neaiškios prasmės posakiai.

I šį skyrelį eina posakiai, kurie arba dėl kurios klaidos yra neaiškūs, arba patys savyje neprasmingai sudaryti.

atidurti — *akis atidurti*; priesaga *ati-* pasakymą daro nesuprantamą.

atilsis — amžiną atilsis; gali būti, jog čia klaidingai yra pavartotas posakis *amžiną atilsį*.

atitekti — *vanduo atitenka iš upelio*. Neaišku, ar čia vanduo *atiteka*, ar *atitvinsta*, ar *siekia*.

aklas — *aklinai aklas*. Prieveiksmis *aklinai* vartojamas tik *aklinai uždarytas* prasme. Plg. B. Sereiskis: *aklinai* — *plotno, naglucho, germetiškeski*.

balzganuoti — *balzganavo ant gluosnio galvos raudai nuo nukirstų šakų*. Nevykęs pavyzdys, nes nesuprantamas.

5. Klaidingai pavartoti posakiai.

Šiam skyrelin eina tokios rūšies klaidos, kur kuris sakinio žodis arba ir visas sakinyš yra klaidingas.

aptraukti — *oras rūku aptrauktas*; t. b.: *oras rūko aptrauktas*, (rūko pritrauktas).

apušė — *kaip apušės lapas drebėti*, t. b.: *dreba kaip apušės lapas*, arba, *turės kaip apušės lapas drebėti*.

apvesti — *kailiniais apvesti*; t. b.: *kailiais apvesti* (*apvadžioti*). Kailiniai yra pasiūtas drabužis. Plg. B. Sereiskis: *kailiniai* — *šuba, kožuch, ovčinyj tulup*.

ašmens — *kardas dviem ašmenim*; t. b.: kardas dvejom ašmenim, nes *ašmens* yra *pluralia tantum*.

ašaka — *miežio ašaka*; t. b.: miežio akuotas; ašaka yra plonas žuvies kaučiukas, arba avižos ar diršės grūdo kiauto dalelė.

bakstelėti — *ka į pašonę bakstelėti*; t. b.: *kam į pašonę bakstelėti*.

barškinti — *pinigus kišenėje barškinti*; t. b.: *pinigus kišenėje skambinti, žvanginti*. Barškėti gali tik medinis daiktas, o metalas skamba.

blizgėti — *žaiškai blizga*; t. b.: žaiškai blykčioja. *Blizga* kurįs daiktas šviesai į jį atsimušus. Vanduo saulėje blizga.

brandinti — *dygstančius diegus brandinti*. *Diego* brandinimas nesuprantama; brandinamas gali būti grūdas, medis indas.

brėžti — *žiburį brėžti*; t. b.: *degtuką brėžti*. Žiburį galima degti, padaryti.

budelis — *ar tave budelis apstojo*; t. b.: ar tave biedelis (biesas) apstojo. Bu-

delis yra žudikas. Plg. B. Sereiskis: *budelis* — *palač*.

6. Nieko nepasaką pavyzdžiai.

Šiam skyreliui priklauso tokie pavyzdžiai, kuriais aiškinamasis žodis niekuo nepaaiškinamas, nes tų sakinių prasmė esti kuriame kitame žodyje, o ne žodyno duodamame.

bambekliai — *amžini bambekliai*. Pride damasis būdvardis *amžini* duotojo žodžio prasmės nepaaiškina.

banda — *bandą ganyti*. Čia aiškinamasis žodis „ganyti“, o turėtų būti aiškinamas „banda“.

bauginimas — *tuščias bauginimas*, — nepakankamas, nieko nepaaiškinas sakinyš.

bažnyčia — *bažnyčių bokštai, bažnyčios tėvas*; taip pat yra sakiniai, nieko nepasaką apie *bažnyčią*.

bendrinis — *bendrinis žodynas*. Ir pats sakinyš neaiškus, ir duotasis žodis nepaaiškinamas.

N. B. — Šios rūšies pavyzdžių NSB duoda gana gausiai. Savo forma jie pataiso žodyno išvaizdą, bet jie nepada žodžio prasmės išryškinti.

NEVARTOJAMI ŽODŽIAI ir SKOLINIAI

NSB žodynas yra davęs, palyginti, labai daug nevartojamų žodžių: svetimžodžių ir žodžių, kurie dėl kurios nors priežasties yra išėję iš vartosenos. Filologijos mokslo reikalui, visokie žodžiai praverčia, imami kaip medžiaga tyrinėjimams; visi kalbos žodžiai tam reikalui yra naudingi. Bet NSB yra nepilnas lietuvių kalbos žodynas, neturi jis nė kurios specialios (filologinės) paskirties, dėl kurios barbarisminiai skoliniai ar iš vartosenos išėję žodžiai turėtų būti imami; jis yra *rašomosios kalbos žodynas*, atseit, žodynas tos lietuvių kalbos, kuri nūdieniais laikais vartojama raštuose ir kurios mokoma lietuviškose mokyklose. NSB tokį uždavinį vietomis tolokai peržengia; jis duoda tokių žodžių, kurių pastarųjų laikų raštuose nėra, kurie galėjo būti raštuose, kada kalba dar nebuvo iširta, ir buvo rašoma įvairiais dialektais, nedarant žodžių atrankos. Tokios neiširtos kalbos šiais laikais gali pasitaikyti tik atsitiktinėje spaudoje (Mažojoje Eietuvoje) arba jos galima kartais aptikti žmonėse, kasdieninėje šnekėsenoje, tačiau tai bus jau *nebe rašomoji kalba*.

Paimsime keletą tos rūšies NSB žodžių, kaip pavyzdžius.

abrozās (abrozdas) — raš. kalb. — paveikslas.

absceduoti — retas svetimžodis.

akušerka (akušerė) — raš. kalb. — pribuveja.

akvata — raš. kalb. — noras, našumas.

atramentas — raš. kalb. — rašalas.

atšriubuoti — raš. kalb. — atsraigtuoti, atsukti.

bankierius — raš. kalb. — bankininkas.

apsūdyti — raš. kalb. — nuteisti.

aptiekorius (aptiekorystė, aptiekoriškas) — raš. kalb. — vaistininkas.

atidėkavoti — raš. kalb. — atidėkoti.

bačka (bačkininkas) — raš. kalb. — statinė, šulinė.

bagotas — raš. kalb. — turtingas.

biškį — raš. kalb. — truputį.

blekorius — raš. kalb. — skardininkas.

brač — raš. kalb. — broli.

brostva — raš. kalb. — brolija.

brudas — raš. kalb. — nešvarumas.

brukas — raš. kalb. — grindinys.

Dalis tų žodžių, *abrozās, akvata, atramentas, atšriubuoti, apsūdyti, biškį, brostva* ir t. t. yra skoliniai; kita dalis, kaip, *bankierius, aptiekorius, atidėkavoti, blekorius* ir t. t., yra ir skoliniai ir svetimos darybos. Tokios rūšies žodžių dabar gyvojoje mokyklinėje kalboje ir geresniuose raštuose nebevartojama. Jų gausiau yra užsilikę Mažosios Lietuvos (priklausiosios Vo-

kietijai) spaudoje, pav., dienraštis „Lietuviškoji Zeitunga“, Klaipėdoje; jų taip pat galima nugirsti senesnės kartos kaimiečių, ne inteligentų, kasdieninėje šnekėsenoje.

Tektų tarti, kad NSB tos rūšies žodžių į savo žodyną neturėjo imti; ypač jų nederėjo duoti kaip svarbių savarankiškų žodžių, su išvestinėmis formomis. Jų daug (daugiau kaip NSB) yra davęs Fr. Kuršaitis ir NSB galėjo tenkintis nurodydamas tais atvejais į aną žodyną.

NSB turėjo nusistatymą svetimų kilimo žodžius žymėti tam tikru pasirinktu būdu, būtent, prirašyti prie jų ženklą „rtl“, su bendrinės lietuvių kalbos atatikmenimis. Tačiau, kai tas ženklas ne prie kiekvieno svetimžodžio tededamas, o tik kur-nekur, skaitytojas lieka dezorientuotas.

Tuo tarpu NSB praleidžia žodžius, kurie yra kasdieninė bendrinės kalbos vartosenoj ir kurie kiekviename tokio pobūdžio žodyne, koks yra NSB, turėtų būti dedami. Suprantama, tokiam reikalui reikalinga buvo turėti pilną lietuvių kalbos žodyną arba ta medžiaga, kuria naudojasi Lietuvių Kalbos Žodyno Komisija (prof. J. Balčikonis) Vilniaus Universitete, arba žodyno redakcijoj, mažių mažiausia, turėjo dirbti ir filologai lietuviai.

Čia toliau eina keletas parinktų žodžių, kurių nėra NSB žodyne, bet kuriuos duoda Pr. Skardžius savo liet. kalb. kirčiavimo vadovėlyj (1936 m.), A ir B raidžių.

agendą, agentūrą, akuratus, amalgamą, anginą, anglas, angliakasys, anketą, apýrasas, āplamas, apostrofą, āpžadas, areną, ařnotas, askėtas, ataką, atbrailą, ateitiniřkas, atódūsis, atspindys, āšventis, auklė, (auťas), áustras, áutas, (automobilis), autobūsas, autogrąfas, autogramą, avantiūrą.

baidārė, bāilauti, balādė, baleriną, bal-kónas, balóksnis, banalus, bankėtas, bár-baras, barikadą, baritónas, barjėras, bendrābutis, bėris, bėris (bėrūmas), biologas, biudžėtas, biūras, biauřus, blondinas, boikòtas, brežėntas, brėžiniřs, brýdis, brýdoti, brutalūs būdingas, būdyi, būrbinti, būrbtelėti, burbuolė, bűtas.

Toliau eina žodžiai, kurių nėra NSB žodyne, bet kuriuos duoda Jurgis Šlapelis savo „Lietuvių ir Rusų kalbos žodyne“, (1921 m.).

abelnās, ādrė, āčgaras, adistar, ādžgaras, agi, agař, áidyti, aimatas, aimūs, áismenioti, aistrūs, áisúoti, áisūs, áiškiakalbis, áilėti, áklis, áktysis, alavijas, áldra, alėti, aliėjus, alksťytis, alpnas, āmas, anañ-đai, ānčtupas, anderiā, anglėti, angliade-gys, angliāduobė, angliakasys, angliāuti, (anglinėti), aņglinti, angliškas, aniēmėt, anokū, aňsas, āntlangė, āntlankas, āntledis, āntnartis, antnėrti, antrakaťtis, antramitys, āntsieniai, āntskalas, ānsniegis, āntšalas, ānttvartis, āntvagis, āntviršis, apčáizyti, apdáužėti, apdarai, apđiiti, apdulkti, apgargazėti, āpgandas, āpgėrti, āpglinti, āpgramai, āpgraužas, apidvakis, apirašai, apýdienis, āpkaitas, āpkaršti, āpkeipti, āplaidžiā.

Kaip matyti iš šių pavyzdžių, J. Šlapelio žodynas yra žymiai žodingesnis, už NSB. Šiam pailiustravimui pakako paimti vos trečdalį raidės A šlapelyje, imant toli gražu ne visus žodžius, kurių neturi NSB. Negalima nė norėti, kad NSB savo žodingumu prilygtų J. Šlapeliui, bet NSB galėtų, kaip sakytą aukščiau, kai kuriuos savo žodžius išmesti, pavyzdžių tiekimą pertvarkyti, jį suracionuojant, ir tada, palikdamas tą pačią žodyno apimtį, jis padarytų jį daug turtingesnį ir sistematingesnį.

(Bus daugiau)

Sukilėliai

Literatūros, meno ir kritikos žurnale, Lietuvos TSR tarybinių rašytojų organe, toliau spausdinami V. Mykolaičio-Putino Sukilėliai — kovų dėl žemės ir laisvės vaizdai 1861-1864 m. Tiek turinių, tiek savo apimtimi, baudžiavos žmonių buities aprašymu ir jų dvasios būsenos plonybių sučiupimu ne tik galima lyginti Sukilėlius su Donelaičio Metais, bet kai kuriais atvejais šis kūrinys ir tų monumentalų Kristijono Donelaičio grožio kūrinių praneša.

Iki šiol lietuvių kalba niekas kitas taip atsidėjusiai, sakysime, rūpestingai neįveikė dailiosios rašytos formos prozų aprašyti tuos niūrius, tamsiuosius didžioje Lietuvoje buvusius baudžiavos metus, kaip tai atlieka V. Mykolaitis-Putinas. Ir ne vien tik lietuvių kalba, bet ir pas kitas kai kurias tautas panašaus kūrinio neužtiksimė. Kai ką vis dėlto galima prikišti: tai gal kiek per daug papudruoti ano meto sukilimo valstiečių veikėjai, o ypač perdėtai pavaizduojamas to sukilimo pats vadas kunigas Mackevičius. Jis vietomis atrodo dirbtinai revoliucinėmis frazėmis kalbąs. Na, tai gyvenamosios aplinkos poveikiai, kaip ir Dievo rašymas mažąja raide. Nepamirškime, kad tas kūrinys sukurtas tokiomis pat raudonosios baudžiavos metais, kur be komunistų partijos, be "vyresniojo brolio" leidimo ir pritarimo — nė iš vietos. O čia V. Mykolaitis-Putinas pavaizduoja ir gražiai, įtikinančiai parodo, kad ir tais nelaikės metais maskolių mardomoje Lietuvoje buvo lietuvių tarpe šviesių asmenybių, giliai siekiančių, toli numatančių ir savos tautos kančias suprantančių. Ne tik tas kančias suprantančių, bet ir nusimanančių, kur yra paslėpti to neišbrendamo vargo, beprošvaisinio gyvenimo šaknys. Ir anuomet lietuvis suprato savo vertę ir ne visuomet leidosi stumdomas, niekinamas. Tie, kurie nujautė to sunkaus gyvenimo tikruosius kaltininkus, ne keršto stvėrės, kas vergams pritinka, bet telkėsi, būrėsi, tokių pat susipratusių ieškojo ir ėmėsi gintis, šoko engėjams į krūtis; iš čia 1863 m. sukilimas dabar Sukilėlių kūrinyje pavaizduojamas.

Štai kad ir baudžiavos meto Balsių šeima. Kalbėkime apie ją V. Mykolaičio-Putino žodžiais:

"Senei Balsienei nelabai patiko toks Mackevičiaus elgėsys, ji norėtų pasirodyti, kad moka ir ponišką svečią priimti, kad ji yra kitokia, negu paprastos gospadinės. Juk jos sūnus mokosi toli, Kijeve, ir bus ponas gydytojas — poniškesnis už kunigą. Bet nieko nepadarysi. Juk ir čia visi žinojo, kad Mackevičius savo žodžio nekeičia. Ką pasako, taip turi būti. Taigi, daug nesiginciojo ir, apgailestavusi kunigo nenoro pasisvečiuoti, įsukė ruošti paprastus pietus.

"Mackevičius, belaukdamas pietų, su seniu Balsiu sėdėjo prieklėty saulutės atokaitoj ir šnekučiavosi apie ūkio reikalus. Kunigui buvo įdomu žinoti, ką mano karališkiškai valstiečiai apie manifestą ir kokie jų dabar santykiai su dvarais ir valdžia.

"— Jūs čia, tėvai, gerai gyvenate. Ir trobos gražios, ir gyvulių turite, ir padargų visokių. Lažo eiti nereikia, činšas pakeliamas. Ciecoriaus manifestas, tur būt, jums, karališkiams, gyvenimo nepalengvins.

"— Ir aš taip galvoju, — sutiko Balsys. — Nežinia kokios bus tos sutartys, po kiek mes žemės gausime ir kiek išperkamujų užkrais ir dar kitokių mokesčių. Aš galvoju, kad lengviau mums dėl to nebus. Vien tai gera, kad žmogus laisvesnės rankas turės. Nebūsi pririštas prie dvaro, galės eiti kur nori, pirkti, parduoti, amatu užsiimti, vaikus į mokyklą leisti be tų visokių bajorystių. Žmogus kai turi laisvas rankas ir dar pinigų prasimanai, gali aukštai iškilti, ypač jei dar į mokyklą prasiimuši. Prekyba, sakysime, arba fabrikėlis koks, be mokslo čia nieko nepadarysi. Reikia, kunige, kad būtų mokyklų daugiau. Tada mes savo vaikus pastūmėtume ir į miestus. Savas žmogus atsisėdęs ruskio, lenko, žydo, vokiečio vietoje. Dabar mes į jų kišenes pilame, o iš jų — nieko".

Jei nūnai, pavergtoje Lietuvoje kas nors iš Balsių šeimos panašiai viešai pasisakytų, jo vieta būtų Sibire. Ir pats kunigas Mackevičius senio Balsio išvedžiojimais buvo nepatenkintas. Paklauskime, ką apie tai V. Mykolaitis-Putinas rašo:

"Mackevičius klausė šitų praturtėjusio karališko kaimiečio išvedžiojimų ir kažkoks neaiškus dvilypis jausmas kilo jo širdy. Jis trokšta savo liaudžiai geresnio gyvenimo. Jis dėl to pasiryžęs atiduoti visas savo jėgas. Bet koks tas geresnis gyvenimas turėtų būti ir kokiais keliais pasiekiamas? Ir šitas Antanas Balsys tokio gyvenimo siekia. Svajoja dar labiau praturtėti, išsinuomoti palivarką, prekiauti, išleisti vaikus į mokyklą, susirišti su miestu, išstumti visokius vokiečius, žydus. Ir tuo pačiu metu bijosi, kad babyliai negautų žemės, kad jis turėtų pigiai samdomų bernų, mergų, piemenų".

Paskaitykime kas toliau V. Mykolaičio-Putino rašoma apie jo paties komunistinamą kunigą Mackevičių:

"O jis, Mackevičius, norėtų visiems gero gyvenimo — ir karališkiams ir ponų lažininčiams, ir babyliams, ir kumečiams, ir bernams. Kaip tai padaryti? Nuo ko pradėti? Nuo ko pradėti, Mackevičiui aišku: nuverstį baudžiavą, išsivaduoti iš ciecoriaus ir ponų jungo! Duoti žemės visiems, kas nori dirbti. Visus juos sujungti vienai kovai.

O paskui gyvenimas pakryps naujom vėžėm. Bus nepatenkintų ir ten. Tegu kovoja toliau. Bet jie, dabartiniai žmonės, savo bus padarę".

Čia V. Mykolaičiui-Putiniui vykusiai pasisekė sukomunistinti kunigą Mackevičių, taip sakant, suagituoti "pagal grafiką ir liniją". Iki 1917 metų ir pats Leninas panašiai galvojo, kaip galvoja V. Mykolaičio-Putino pavaizduojamas kunigas Mackevičius — pirmiau buržuazinė revoliucija, paskui darbininkų, t. y. komunistų partijos diktatūra. Vėliau Leninas panašaus galvojimo išsižadėjo, kaip už vokiečių pinigų pasisekė jo pasekėjams įsigalėti valdžioj. Tuomet jis prileido, kad galimi šuoliai, t. y.

galima buržuazinę revoliuciją perskoti ir galimas komunistinio igyvendinimas kultūriniai ir kapitalistiniai atsilikusiam krašte.

Prisiminkime, kaip rusiškieji komunistai okupavo Lietuvą, taip pagal Lenino mokslą visiems žemė buvo padalinta kas norėjo ją dirbti. Taip buvo Lenkijoje, Čekoslovakijoje ir visur kitur, kur rusų komunistų buvo paveikti kraštai. O paskui toji žemė iš dirbančių buvo atimta ir ją dirbusieji suvaryti arba varomi į kolchozus ar sovchozus. V. Mykolaitis-Putinas čia nenusikalsta komunistinei partinei linijai ir todėl jo tas krinys pasirodo viešumoje. Pasirodo dienos

(Tęsinys 5 psl.)

Mes mokame Aukštą Dividendą

MIDLAND
Savings and Loan Association
4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

PER 40 METUS
VISU LIETUVIŠKU KOLONIJU
SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA
TAUPYMO BENDROVĖ

Siuntiniai į Lietuvą ir kitus kraštus

EKSPRESU — SIUNTINIAI APDRAUSTI
Maisto produktai. Nauji ir vartoti daiktai.
Medžiagos - audekai, avalynė ir vaistai. Pigios kainos.
Muitai apmokami čia. Veikia jau 10 metų.

SYLVAN TRADING CO.

200 SECOND AVE., NEW YORK 3, N. Y.

(Tarp 12 ir 13 Streets)

Telefonas: GRamercy 7-5681

Atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vak. šešt. nuo 9 iki 4 val.
We ship on the License of Globe Travel Service.

LIETUVIŲ DĖMESIUI!

NEWARK'E ATIDARYTAS OFISAS SIUNTINIAMS GABENTI Į SSSR

Į UKRAINĄ, LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ IR KITUS KRASTUS.

Siunčiame maisto produktus, naujus ir dėvėtus drabužius, medžiagas, vaistus ir t. t.

SIUNTINIAI IŠSIUNČIAMI 48 VALANDŲ BĖGYJE.

— Siuntėjui įteikiamas pašto pakvitavimas apie išsiuntimą. —

— Siuntiniai pristatomi gavėjui 7-8 savaitių bėgyje. —

Siuntiniai, siunčiami oro paštu, pristatomi 7-10 dienų bėgyje.

Siuntėjas gauna asmenišką gavėjo pakvitavimą.

VISI SIUNTINIAI SIUNČIAMI SU JAU APMOKĖTU

MUITU, IR PRISTATYMAS GARANTUOJAMAS.

SIUSKITE SIUNTINIUS GIMINIEČIAMS!

Ofisas atdaras kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais nuo 9 val. ryto ir 4 val. po pietų.

Reikalaukite katalogu. Rašykite rusiškai arba angliškai.

Netoli Pensilvanijos gelžkelio stoties Newark'e.

PACKAGE EXPRESS CO.

314 MARKET ST.

NEWARK, N. J.

Mitchell 2-2452

(Siuntiniai persiunčiami su Parcels to Russia, Inc., leidimu).

Baltic Express Co.

200 WEST 72nd STREET, NEW YORK 23, N. Y. TRafalgar 7-6611.

GARANTUOJAMAS PRISTATYMAS BE ATSKIRO ATLYGINIMO.

KALBAME LIETUVIŠKAI

Siunčia dovanų siuntinius į Lietuvą ir visą
Sovietų Sąjungą, iš anksto apmokėjus muitą.

**Mes ne prižadame,
bet darome**

Prašome įsitikinti. Parašykite, mes pasiūsysime paruoštą
siuntinių katalogus ir informacijas.

šviesoj, nes povandeniai akmenys ir kiti pavojai vykusiai apeiti.

Tokiame fone eina visas kūrinys, bet nepaisant į visa šita, mes užtikiname daug vertingo. Jei V. Mykolaitis-Putinas rašo, kad kunigas Mackevičius, išklausęs kaimiečio Antano Balsio išvadžiojimus, buvo apimtas dvilypinio jausmo, tai ir pats to kūrinio autorius gyvena tuo dvilypiu jausmu.

Štai baudžiauninkas Stašys, vargo užguitas žmogelis ir to vargo genamas ir bendros aplinkos vejamasis, pasiduoda pagundai: gerinasi ponams ir net pačiam ištvirtėliui, baudžiauninkų kankytojui, jų dukrų niekintojui dvarininkui Skrodskiui teikia žinias apie savus bendro likimo baudžiauninkus. Kadangi rusiškoji žandarmerija ir policija žinojo, jog Stašys yra vienas tu, kuris ištikimai tarnauja ponui Skrodskiui, tai žandarmerijos ir policijos viršininkai užsuka pas Stašį pasiteirauti, ką jis žina apie atsisakiusius eiti lažo baudžiauninkus. Tegu kalba apie tai pats V. Mykolaitis-Putinas:

— Stašy, tu buvai visą laiką geras ir klusnus gaspadorius. Ne tik aš, bet ir ponas Skrodskis apie tai žino. Iš tikus kokiai nelaimėi, dvare tu rasi pagalbą. O, ir dabar mes kreipiamės į tavę, kaip į išmintingą žmogų. Tu žinai, kad vakar ponas vachmistras su pristavu buvo suėmęs Petrą Balsį už žmonių kurstymą ir vežė jį į dvarą. Pakeliui, iš pasalų, užpuolė sargybą būrys vyrų ir padėjo Balsiui pabėgti. Tie vyrai buvo iš jūsų kaimo. Pasakyk, kas jie?

— Ciesoriaus įstatymas reikalauja, kad kaltininkai būtų atiduoti į valdžios rankas, — pridėjo pristavas. O vachmistras prigrasė:

— Už nutyčėjimą, nusikaltėlių nuslėpimą gresia didelė bausmė. — Stašys, susimetęs į kuprą, vos matomas pirkios prieblandoje, sėdėjo ant suoliuko netoli krosnies ir iš padilbų žvilgčiojo į neprašytus svečius. Netikėtas, atkaklus pasipriešinimo jausmas ėmė rusenti jo krūtinėje. Taip, ponui jis tarnavo ištikimai. Ponas, tai ponas. Ponui ir dabar gal jis būtų pasakęs, ką žinojo. Bet čia žandarai, policija! Su žandais jis niekad reikalų neturėjo ir turėti nenori. Ar jis išdavikas, juda? Juk ir taip kaimynai jo neneknia, iš tolo lenkiasi už tai, kad jis, sako, ponui pasidavęs. Jis nepasidavęs, tik kad ponas — tai vis, mat, ponas. O čia žandarai, policija!.. Ir aptraiškanojusiose senio Stašio akyse sublizga nauja kibirkštėlė.

— Tai kaip, Stašy, — spaudė pristavas, — kurie čia iš jūsų priėjo prie to prisidėjo? — Nežinau, ponas, — niūriai atsakė Stašys.

Kad ir kaip Stašys spaudžiamas savo bendro likimo baudžiauninkų svetimiems neišda-

vė. Neišdavė, nes gal jo pasąmonėj gludėjo įstrigusi mintis, kad tai svetimi, atėjūnai. Jis gali tarnauti ponui, jam pataikauti — savo krašto žmogus. Jų pačių reikalas su juo ir jais susidoroti, bet kam čia tie svetimi kišasi į jų reikalus? O Stašį dukrelė ne kažkokia ten susipratėlė ir susivokėlė, to paties pasąmonėj, tur būt, gludandčio savo valstybiškumo nujautimo skatinama iškūrena atėjūnus iš savo pirkelės. V. Mykolaitis-Putinas rašo:

— Tuo tarpu Marcė pakrovė į krosnį pakurę, uždėjo malkų, išsižūrė iš pelenų žarijų, pėmė balaną ir pritūpusi ėmė pūsti ugnį, net jos veidai išpampo kaip raudoni burbulai. Kai pagaliau balana išsiliepsnojo, pakūrė krosnį. Aitrus dūmai pradėjo veržtis į pirką. Pirmiausia jie nusidriekė palube, bet greitai ėmė leistis žemyn ir netrukus pasiekė sėdinčiųjų galvas. Marcė, tur būt, pamiršo atskleisti aukštinių. Prievaizdas pirmiausia, o paskui vachmistras ir pristavas ėmė kosėti ir čiaudėti. Dūmai graužė gerkles, ėmė ašaroti akys, reikėjo kuo greičiausiai nešdintis laukan.

— Svolačius muzikas! — keikė vachmistras, virsdamas pro duris. — O ta mergšė, dievaži, tyčia sumanė išrūkyti mus, kaip barsukus iš urvo. Prakeikta padermė! Visi jie tokie!

Taip smulkmeniškai ir įdomiai V. Mykolaitis-Putinas aprašė, kaip lietuvaitė išrūkino maskolius iš savo pirkelės. Reikšmingi ir visiems įstrigusių žodžiai, kam teko pirmuosius rusų komunistų okupacijos metus Lietuvoje išgyventi, nepamiršo jų ir V. Mykolaitis-Putinas, gal kasdien ir dabar juos visais pašaliais girdi: — Svolčiai, visi jie tokie! Prakeikta padermė! — ir dar pridėdavo: — sukin syn, — ir priedu dar šlykščiau nusikeikdavo ką tardė, ką suėmė ar ką šiaip "mokė" sovietinės tvarkos.

Tikrai neapsiriksime tikėdami, kad dabar pavergtose Lietuvoje bet kuri moterėlė atėjūnų tardoma ar kvočiama Lietuvoje atsako: — Nieko nežinoma, nieko negirdėjom. Dabar tokie blogi orai, visi sėdime pirkioj, kas mums rūpi, kas ten darosi... Jie sau, mes sau, — kaip atsiliepė Stašienė.

Taip tap neabejome, kad pavergtoj Lietuvoje esama daug tokių Marcių, kurios laukia ir sulakti negali, kada galės iš Lietuvos išrūkinti visus atėjūnus su jų "specialistais", žandais, policija ir visais raudonais ponais.

Nepaisant į bendrą Sukilėlių foną, jie skaitytini.

Sukilėlių žurnale "Pergalė" dar nėra jie baigti spausdinti. Vargų jie šiais metais pasirodys atskiru leidiniu, jei bus sukurta ir leista juos atskira knyga išleisti. Jų bus du tomai.

— J. Vlks.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, OCTOBER 20, 1956

Beautiful New Famous Make
NATIONALLY ADVERTISED

FREE! \$19.95 TV-BENCH STORAGE CHEST

SPECIAL OFFER THIS WEEK! Beautiful new combination TV-Bench and Storage Chest. Just the place to store your new Eureka.

WILL BE GIVEN FREE WITH EACH NEW EUREKA SUPER ROTO-MATIC MODEL 910

To Introduce the Powerful all-new
EUREKA
Super Roto-Matic
MODEL 910

SENT TO YOU ON 10 DAYS HOME TRIAL
with Money Back Guarantee!
Never have you seen such a powerful cleaner at such a low, low price! We want you to try it in your home for 10 DAYS—clean everything—then, if you are not completely satisfied in every way, simply return the cleaner to us and your money will be gladly refunded.

only \$69.95

NEW DELUXE TOOLS INCLUDED AT NO EXTRA COST
You get new 8-pc. set with special floor-wall brush without extra cost.

NEW LIGHT VINYL SWIVEL HOSE
NO LIFT! NO CARRY! ROLLS ON 4 RUBBER WHEELS

SPECIAL SALE! SAVE \$20.00

EUREKA
Roto-Matic Model 805

SALE PRICE \$49.95 WITH TOOLS

Formerly \$69.95
Roto-Dolly slightly extra—optional
HURRY! Only Limited Quantity!

See live demonstration at our store at once, or

PHONE INSERT PHONE NUMBER IN MATCHING TYPE FACE
FOR 10 DAY HOME TRIAL

SKOKIE SALES CO.
4443 Oakton Ave. OR 5-5010
SKOKIE, ILLINOIS
9 to 9 Mon. and Friday. Daily to 6 P. M.

SIUNČIAME SIUNTINIUS JŪSŲ GIMINĖMS I LIETUVĄ

Primame:

VARTOTUS IR NAUJUS DRABUŽIUS, VAISTUS, MAISTĄ, AUDINIUS IR ODAS BATAMS.

Didelis pasirinkimas medžiagų, batų, skepetaičių, odų mūsų krautuvėse

AMERPOL ENTERPRISES

(CENTRAS)

11601 JOS. CAMPAU AVE., DETROIT 12, MICH.
6618 MICHIGAN AVE. (skyrius) TEL. TO. 8-0298

• PADEKIME ARTIMIESIEMS LIETUVOJE IR SIBIRE

Laikas susirūpinti, kad mūsų artimieji turėtų sotų kalėdinį stalą ir tinkamą aprangą. Pasinaudokite mūsų lietuvišku, sąžiningu ir pigiu patarnavimu, užsakydami maistą, vaistus, avalynę ir angliskas medžiagas, ir pasiųsdami savo supakuotus siuntinius iki 19 svarų neto. Išsirinke patinkamus siuntinius kartu su adresais ir money orderiais pasiųskite mums, ir Jūs šikiai su dėkingumu minės Jus. (I Azijos Sibirą \$1.40 daugiau). Garantuojame 100%.

No. 8 20 sv. cukraus \$13.34	5 sv. cukraus 5 sv. ryžių 4 sv. 7 ozs. K. Taukų \$27.05	No. 38 20 sv. ryžių \$18.17
No. 9 20 svarų K. Taukų \$23.00	No. 35 10 sv. dėžė kumpio 10 sv. Salami dešros \$31.95	No. 40 15 sv. bec. lašinių 5 sv. Salami dešros \$26.00
No. 22 2 sv. gr. pupelių kavos 1 sv. 2 ozs. šokolado 2 sv. sviesto 4 sv. 7 ozs. ryžių 2 sv. 3 ozs. bec. lašinių 4 sv. 7 ozs. K. Taukų 1 sv. 2 ozs. muilo 1 sv. arbatos 1 sv. 2 ozs. Sk. muilo \$29.61	No. 36 2 sv. kumpio 2sv. Salami dešros 2 sv. bec. lašinių 2 sv. 3 ozs. K. Taukų 1 sv. pupelių kavos 2 sv. sviesto 1 sv. cukraus 1 sv. pieno miltelių 1 sv. šokolado 14 ozs. kokavos 15 ozs. razinkų 200 cigarečių Chesterfield \$14.66	No. 51 Worsted 3½ jardo (Viln. vyr. eilutei) Melton 3 yards (Viln. žiem. paltui). Šilkinis pamušalas, 6 y. Vyriški odiniai batai, moteriški od. bateliai, 3 p. mot. rayon kojinių. Rayon skarelė spalvota (Daiktų spalva ir dydį reikia nurodyti). \$134.00
No. 30 20 sv. 1 rūš. K. miltų \$18.11	No. 31 5 sv. 1 rūš. K. miltų \$18.11	DIRBAME KASDIEN NUO 9-6 VAL.

PATRIA GIFT PARCEL CO.

3741 WEST 26th STREET, CHICAGO 23, ILL. Tel.: CR 7-2126

Lobiai vandenį

Manoma, kad priešistorinis žmogus ir klasikinis pasaulis geriau pažinojo vandenį gelmes ir daugiau naudos iš jų turėjo, negu šiandien.

Atrodo, kad žmonės pirma išmoko pasirūpinti maisto iš vandenį ir tik vėliau iš žemės: žvejyba atsirado anksčiau už žemdirbystę.

Senovės Kretoje, Finikijoje, Graikijoje ir Romoje be narų neapsieidavo jūrų kautynėse, ypač apgulus prieš uostus. Jau tų laikų nariai turėjo pagalbines priemones kvėpavimui po vandeniu. Nardymo akiniai buvo žinomi prieš šimtmečius Polinezijoje ir Japonijoje. Viduramžiais gerai apmokytus narius turėjo arabų kraštai.

Ir tik naujaisiais amžiais vėl susidomėjo nardymu vakarų pasaulis. Buvo daug įvairių pasiūlymų, bandyta visokių nerimo varpai ir drabužiai. Pasakytiniais keliasdešimt metų narų apranga buvo lyg nusišlovėjusi. Į specialiai pagamintą sunkų apdarą, prie kurio būdavo prijungiamas metalinis šalmas su stebėjimo anga ir iš paviršiaus ateinančiais vamzdžiais — oro žarnos, per kurias būdavo paduodamas reikalingas kvėpavimui oras ir viduje palaikomas atitinkamas spaudimas. Visa blogybė buvo ta, kad tokio nario judėjimo laisvė buvo labai ribota.

Ir tik neseniai išradus vadinamus "vandens plaučius", t. y. aparatą, kuris automatiškai patiekia kvėpavimui reikalingą deguonį, pašalina iškvėpų orą ir reguliuoja spaudimą plaučiuose, atitinkantį vandens spaudimui, nariai nusimetė sunkią aprangą, įvairius jo darba varžiusius oro vamzdžius ir įgavo laisvę jūros dugne. Tokie nariai daugiau gali nudirbti ir jų darbas surištas su mažesniais pavojais. Gana įdomiai apie savo nuotykius pasakoja žinomas vandens gelmių tyrinėtojas prancūzų kapitonas I. Y. Cousteau, kuris kartu su genialių inžinierių Gagnan sukonstravo vandens plaučius "Cousteau-Gagnan" tipo.

* * *

Viduržemio jūros Hyères vietovės žvejų pasakojimas apie paskendusius laivus mus stipriai sudomino.

— Jau seniai, — pasakojo jie. — tarp Riboud ir Porquerolles salų susidūrė ir nuskendo du tekininiai garlaiviai. Paskendo gana gilioje vietoje. Viename laive buvo aukso kroviny. Galite paklausti senąjį graiką narą Mykolą Mavropointis, kuris dirbo prie jų. Paskendusius laivų iškėlimo rangovas bandė su siurbliais nuvalyti ant laivų suneštą dumblą ir pasiekti krovinių patalpas. Vyriausybė pasiuntė du karo laivus, kurie turėjo pagelbėti apversti laivą, bet tas nesidavė. Jis guli dugne pavožtas ant denio, kyliu aukšty. Niekas negali į laivo vidų įsigauti. Nei vienas iš narių nedrįsta prisiartinti nuo to

laiko, kai buvo pastebėta pabaisa — didžiulis unguris laivo kamine.

— Tie du laivai, kurių jūs skendusius laivus pasakojimas: dugnu aukšty gulįs gelmėse, šalia papildomas kamina, o auksą saugo nepaprastai jūrų pabaisa.

Bet Mykolas Mavropointis buvo mūsų draugas, todėl atrodė, kad verta tą pasakojimą patyrinti.

Aš su savo bendradarbiu F. Dumas užsukome į barą, kur ir Mykolas dažnai prisilaikydavo. Jau pasitraukęs iš darbo senasis narys mus pamatęs apsidžiaugė. Jis žinojo, kad mes mielai klausome visų jo pasakojimų apie būtus ir nebūtus nuotykius.

Mums gi jis atstovavo seną garbingą narų amatą.

Mykolas mielai priėmė mūsų užsakytą gėrimą "pastis", įsipylė į stiklinę ir dideliais gurksniais tuštino tą drumstą skystimėlį.

— Tie mūsų laivai, kurių jūs ieškote, neturi nieko bendro, — jis mus užtikrino.

— Vienas iš jų, "Michael Say", didelis trijų šimtų pėdų ilgio griozdas paskendo maždaug prieš 50 metų. Kitas, "Ville de Grasse" tekininis garlaivis, buvo pusiau perlaužtas laivo "Ville de Marseilles" maždaug 1880 metais. "De Grasse" vežė italų emigrantus, kurių žuvo 53. Emigrantai su savim gabenė 1750 aukso luitų. Laivo ragas (priekis) yra 150, o durkis (užpakalis) guli 180 pėdų gilumoje.

Mykolas tikrai klasiškai nusakė apie paskendusį laivą. Tiksliai žinojo žuvusiųjų skaičių, aukso kiekį, laivo vardą, nuskendimo laiką ir gylį, kuriame laivas yra. Jei tokie dalykai būtų palikti nežinia, niekas daugiau nebetikėtų pasakoms apie paskendusį auksą ir nebeprisidėtų pinigais prie ekspedicijų, kurios ieško nugrimzdusių lobių.

Mūsų draugas pastūmė lėkštę ir tęsė toliau.

— Iš valdžios įstaigų aš gavau leidimą iškelti "Michael Say" krovinį. Leidimas man davė nuosavybės teises į visa tai, kas yra 800 pėdų atstumu nuo laivo. Dirbdamas prie to laivo aš vis dairiausi "Ville de Grasse".

Mykolą supratom gerai. Viešai dirbdamas prie žinomojo skenduolio, jis slapta medžiojo auksą. Toliau jis išsitarė:

— Visą vasarą dirbau, bet tekininio garlaivio neradau. Iš "Michael Say" iškėliau daug brangių indų, kriošto išdirbinių, dėžę po dėžės puikaus alaus, maišus miltų duonai...

— Duonai miltus, — nustebes paklausė Didi. (Taip vadinavau F. Dumas.)

— Visiškai teisingai, — tarė Mavropointis. — Jūros vanduo iš miltų sudarė plutą ir ploną plėvę, o viduje miltai buvo sausi.

Čia jis juto savo profesionalo pranašumą prieš naujokus.

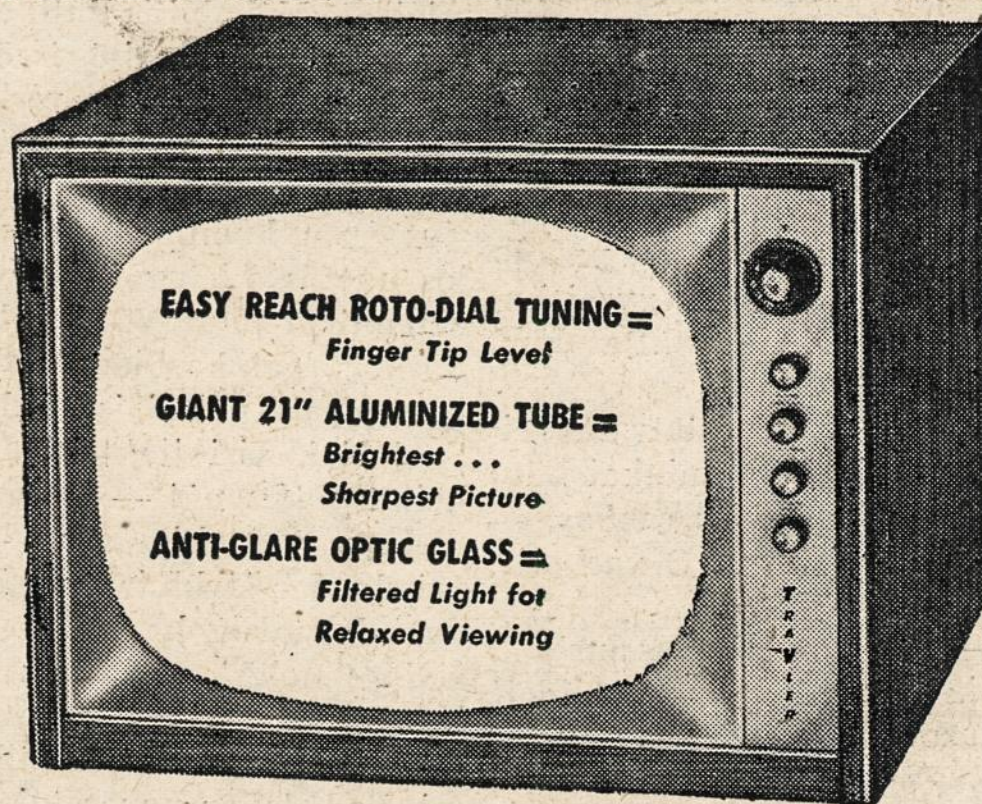
(Tęsinys 7-me pusl.)

TV SAVAITE PAS BUDRIKĄ

Jūs pirksite geresnę Televiziją už žemesnę kainą 1957 metų modelius. Jūs gausite didelę nuolaidą už jūsų seną TV ar radio arba fonografą. Jūs gausite pilną garantiją ant daugelio metų. Pasirinkimas: Philco, Admiral, RCA - Victor, General Electric, Zenith, Travler. Nerokuojam nei jokio procento per 90 dienų. Duodamos brangios dovanos: Aukštinis rankinis laikrodėlis, Elektrinis patefonas arba Portable radio dykai su TV pirkinium.

TV Console, Aluminized Tube, 1957 kaip ant paveikslo, kitur perkant \$225.00—pas Budriką \$159.50
RCA Portable Television, už \$139.50
17 colių Travler stalinė, už \$ 88.50
21 colių Zenith stalinė, už \$159.50

MAHOGANY VENEER WOOD CABINET

21 colių Admiral Console \$169.50
21 colių General Electric \$169.50
21 colių Philco \$159.50
24 colių Console, už \$129.50
Vaikams Kalėdiniai Fonografai, po \$ 6.00
Hi-Fi Automatiškas Phonographas, groja 10 rekordų ant sykio visokios rūšies rekordus, reg. kaina \$69.50, už \$ 49.50

(DYKAI 12 REKORDŲ)

Labai gražus aslinis mahogany Patefonas ir Radio AM ir FM, Automatiškas Hi-Fi. Kitur perkant \$300.00, už \$159.50
Importuotas iš Vokietijos Patefonas ir Radio, visų bangų Hi-Fi, kitur \$450.00, pas Budriką \$299.50
Importuotas radio visų bangų, kitur \$169.50, už \$ 99.00
Naujos TV kainos nuo \$88.00 iki \$380.00.
Automatic Tuning. Galima sėdinti kėdėje ar lovoje nustatyti stotis.
SPALVOTA Televizija, 21 colių Console, 1957 \$398.00

JOS. F. BUDRIK FURNITURE, INC.

3241 So. Halsted Street
Tel.: CALUMET 5-7237

Atdara Nedėliomis 10—5. Pirmadieniais ir Ketvirtadieniais iki 9:30.
Kitomis dienomis nuo 9 ryto iki 6 val. vakaro.

Budriko radio valanda iš WHFC, 1450 kilocycles radio stoties kas ketvirtadienį nuo 6 iki 7 val. vakaro.

Kas neišgali naujos Televizijos, Budrikas turi gerų perdirbtų Televizijų po \$38.00.

(Tęs.ys iš 6-to pusl.)

Išmankė stiklinę "pastis" ir tęsė pasakojimą toliau.

— Baigiantis sezonui vieną dieną aš su savo vyrais užkandžiavau laive. Matyti, mus vilko, nes staiga inkaras už kažko užkliuvo. Tai buvo "Ville de Grasse" laivas su auksu, "mes enfants"! Tikėkite man, aš nedelsdamas įsiritau į vandenį. Klūpodamas ant paskendusio laivo aš rankomis rausiausi į dumblą. Mano narai žarstė dumblą kelias dienas. Tada aš radau apkaustytą lagaminą.

Čia Mykolas, norėdamas duoti mums laiko labiau nustebti, paėmė gerą gurkšnį iš stiklinės.

— Ant mūsų laivo borto jau tėsė didelis susijaudinimas, — tęsė jis toliau. — Turiu prisipažinti, kad įgulai susirinkus apie dėžę, nejučiomis visų peiliai patys išsoko iš makštų. Užraktas pasidavė ir antvožas pasikėlė... Dėžė buvo pilna visokių teatrui būtinų reikmenų: šukų, šepečių, blizgučių, veidrodėlių. Vos mūsų rankos tuos daiktus palietė, jie bematant vėl atsидūrė jūros dumble. Aukštas gi ir dabar tebėra tame laive.

Mykolas neminėjo laivo radimosi vietos, ir nors mėgino me atsargiai apie tai užvesti kalbą, jis nudavė mūsų nesuprantas. Iš to padarėme išvadą, kad gal iš tikro laive esama aukso.

Mēs patys nusprendėme surasti emigrantų auksą nerdami į žinomą laivo "Michael Say" vietą. Didi rado jį iš antro nėrimo. Jis pastebėjo metalinio laužo tamsų šešėlį. Laivas buvo daug didesnis Mavropointis atsiminimuose negu tikrovėje. Vietoj 300, laivo griaučiai buvo tik 160 pėdų ilgio. Komandos tiltelio likučiai klaidingai stūksojo virš pagrindinio garo katilo. Sraigčių plokštės buvo sulaužytos. Didi įėjo į vidų, o vėliau ištyrė dugną aplink laivą. Teisybė, tenai buvo rastas maišas miltų, kurį Mykolas kadaise paliko. Laivo prieky plaukiojo debesys žuvų. Tokios daugybės dar neteko matyti. Įvairios jų rūšys būtų įdomios ichtiologistui, ypač pelaginės žuvys. Didi iš laivo paėmė bronzinį laivo žibintą ir porą žiūronų. Bet savo kelionėse apie "Michael Say" laivo "Ville de Grasse" neužtikome. Grįžome dar kartą ir tai dar pakartojome. Metams bėgant laivo "Michael Say" vaizdas beveik išdilo mūsų atsiminimuose. O seno graikų naro pasakojimas apie "Ville de Grasse" mums atrodė vienintelė dalinai patikima istorija iš tų, kurias jis mums porindavo.

Jis mirė nusinešdamas su savimi ir paslaptį apie tą tekininį laivą su auksu.

Po keletos metų, kai dirbau "Groupe de Recherches Sous-Marines" (Povandeninių Tyrimų Grupė) priklausiančioje

Laivyno Ministerijai, ir mūsų tyrimų laivas "Elie Monnier" plaukė maždaug pro tą pačią vietą, automatinis aido principu paremtas lotas (gyliui matuoti) užrašė juostelėje kažkokį masyvų objektą, kuris buvo nepertoliausiai nuo "Michael Say". Didi užsidėjęs aprangą įsmuko į vandenį. Buvo labai gilų. Jis nusileido ant minkšto smėlio lygumos. Netoliese tūnojo kažkas tamsaus. Kai Didi priplaukė arčiau, tai vaizdas išryškėjo. Du didžiuliai raičiai iš laivo šonų, o tarp jų pūpsėjo gramozdiška garo mašina. Viename šone iš smėlio matėsi išsikišęs laivo griaučiai. Ant smėlio gulėjo išmėtyta apie 100 kosmetikai stiklų ir indelių. Tarp jų Didi rado mažą varinę keptuvę ir įvairių stiklinių.

Rankinis gylio matuotojas rodė 55 metrus (181 pėdą). Vadinasi, senasis Mavropointis sakė teisybę — gylis atitiko jo duotąjį. Didi nustatė, kad laivą atkasti yra beviltiškas reikalas.

Tuo metu jo kvėpuojamoji žarna prakiuro ir jis jau rijo sūraus vandens ir suspausto oro mišinį. Pasiėmęs keletą daiktų atsiminimui jis ėmė kilti viršun. Bekylant suspaustas oras išpūtė jam pilvą. Taigi grįžo iš gelmių su auksu vienu tik su dideliu pilvu, kaip po gerų kinietiškių pietų ir beveik 3 valandas po to pūkstė.

Po kiek laiko Didi, kuris mūsų grupę dirbo kaip civilinis tarnautojas, gavo iš A. Marcellin, kadaise mums noriai padėjusio ir mus mokiusio, kai pirmą kartą leidomės žemyn

prie paskendusio laivo, pasiūlymą ištirti kelis laivų laužus.

Jis rašė:

"... Valdžia man davė leidimą iškelti krovinius iš 4 prekinių laivų: 'Saumur', 'St. Lucien', 'L'Alice Robert' ir 'L'Astrec', kurie yra prie Port Vendre, visai Ispanijos pašonėje. Juos, plaukiančius iš Ispanijos, 1944 m. torpedavo Laisvųjų Prancūzų nardlaivis. Mano turimomis žiniomis, tie laivai gabenoti vokiečiams milijono dolerių vertės volframo krovinį. Aš norėčiau pasitikrinti ar tai tiesa. Didi, ar negalėtumei pažvalgyti?.."

Dumas buvo maloniai nustebintas, nes A. Marcellin kvietė jį aplenkdamas savo turinį

(Tęsinys 8-am pusl.)

Every home can afford...

the
Brand New,
Low Priced

MAYTAG
Highlander

Price **\$289⁹⁵**

\$50⁰⁰ Trade in old washer regardless of old condition.

CHECK THESE FEATURES—USUALLY FOUND ONLY IN HIGHER PRICED MODELS

MODERN STYLING—Full width, raised back panel with copper-tone accent and sparkling trim usually found in top-of-line models.

BUILT IN SUDS SAVER—Lets you re-use your hot sudsy wash water. The same system found in other washers costs many dollars more.

SELECTIVE WATER LEVEL CONTROL—Lets you adjust water level to the size of the load, saves up to 8 gallons of water on small loads.

LID SHUT OFF SWITCH—When lid is fully opened all washer action stops. Added convenience and safety found in no other washer at this price.

FLEXIBLE CONTROLS—Fills, washes, rinses, spins damp dry and shuts off all automatically. You can repeat or omit any cycle phase.

UNBALANCE SWITCH—Automatically shuts off washer in case of unbalanced load, prevents possible damage to washer. Efficient water extraction.

EXCLUSIVE GYRAFOAM WASHING ACTION—Forces water gently through clothes—washes cleaner, quicker.

EXCLUSIVE SWIRLAWAY DRAINING RINSE—Wash basket spins while tub drains. Never lets dirty water strain through clothes.

AERATED SPRAY RINSE—Provides more efficient flushing, and cleansing action.

Wolsky Bros. Furniture & Appliance Co.

FORMERLY
GARRICK MUSIC SHOPS

733 West 63rd Street

Wentworth 6-0085

CHICAGO 21, ILLINOIS

(Tęsinys iš 7-lo pusl.)

mus narus su šalmais. Nieko nelaukdamas sudėjo "vandens plaučius" į dėžes ir išdardėjo.

Port Vendre jis apėjo visus barus, išsišnekėjo su jūrininkais, žvejais, uosto pareigūnais ir barų savininkais. Šį kartą beveik visų piliečių pasakojimai sutapo. Nardlaivis susišęs su sąjungininkų žvalgyba Ispanijoje, tunojo paliai didžiulę uolą, visai prie pat uosto. Ant uolos stovėjo vokiečių pakrančių gynybos pabūklai, bet nardlaivis laikėsi taip arti prie kranto, kad vokiečių artilerija jo negalėjo kliudyti.

Nardlaivio komendantas gerai žinojo ką daręs. Tenai pasislėpęs jis paskandino vieną po kito 4 laivus su volframo krūvinu, kai tie norėjo įsmukti į Port Vendre.

Vietiniai narai įsibrovė į "L'Alice Robert", bet rado tuščią. "L'Astrée" buvo torpeduota nakties metu, todėl niekas nežinojo kur tas laivas yra. Bet daugumas Port Vendre tvirtino, kad matė "Saumur", dviejų torpedų suplaisytą, skęstant prie uosto įėjimo.

Dumas susitarė su senu uoste dirbančiu jūrininku, vadintu "le Père Henri" (tėvukas Henri), kad tas jam parodytų "Saumur" gulėjimo vietą.

Išmetus inkarą Didi pagal grandinę nusileido žemyn. Jo pranešimas buvo sekantis:

"... Drumzliname vandenyje pastebėjau stiebą, padengtą tūkstančiais kiaukutų. Du gražūs vėžiai suposė vantų viršutiniame žiede. Pirmą kartą ant stiebo mačiau vėžius. Apie trauktuvą irgi tik matėsi vėžių ūsai. Pro atdara liuką įėjau į krovinių patalpas. Ten gulėjo krūva tuščių kiaukutų. Tai matyti dar ne volframas! Toliau jau kiaukutų neberadau. Atrodė, kad kokias žuvis išlukšteno kiaukutus ant stiebo ir tuščius lukštus numetė žemyn..." Toliau vėl jis rašė:

"... Patalpos pripildytos mažų akmenukų sumaišytų su žemėmis. Aš niekad nemačiau volframo ir, jeigu jis taip atrodo, tai jokio grožio jame neįžvelgiu. Pripildžiau pasiimtą krepšį volframo rūda ir išėjau ant denio. Kur tik nepažiūri visur vėžiai. Darosi šalta, todėl neriu į viršų".

Didi nutempė mineralų pavyzdžius pas vietinį chemiką. Tas atsakė, jog tariamasis volframas esąs prastos rūšies geležies rūda.

Sekančią dieną Didi vėl nėrė į "Saumur". Išlandžiojo visas patalpas, bet visur terado tą pigią geležies rūdą. Pasisukinėjęs ant pagrindinio denio jis įslinko į gyvenamas patalpas. Maudyklė ir prausyklose ropojo vėžiai. Parinkęs tėvui Henri tris gražius vėžius, Didi paliko laivą.

Atėjo eilė laivui "St. Lucien". Pagal vietos gyventojų pasakojimus torpeda pataikė į laivo ragą ir paleido inkarus, kurie matomai pasiekė dugną ir sužalotą laivą užinkaravo. Laivo durkis laikėsi dar ilgai iš-

kilęs virš vandens, o propeleriai sukosi ore, kai ragas jau buvo dalinai po vandeniu. Antroji torpeda laivo nekludė ir sprogo atsitrenkus į kranto uostas. "St. Lucien" pamažu nunėrė įstrižai į dugną.

Dumas vėl išplaukė su tėvuku Henri į jūrą ir išsisas valandas vaikiojo inkarą katę (su keturiais nagais) pirmyn ir atgal nerasdami laivo pėdsakų.

Čia Didi gerai pergaulvojo visokias galimybes ir bandė išvaizduoti laivo skendimą.

— Jei torpeda išmetė inkarus, tai laivas galėjo netyčia užsikinkuoti prieš skęsdamas. Juk tada jis turėjo spirale eiti į dugną, o ne sklęsti, nes jį turėjo laikyti inkarai.

Išvaudoje jis pasiūlė Henri priplaukti arčiau kranto. Neužilgo inkaras surado "St. Lucien" gulintį toje pat gilumoje kaip ir "Saumur". Kai Didi pagal inkaro lyną nusileido žemyn, tai inkaras gulėjo an dugno, o laivo nesimatė. Reiškia inkaras nuo paskendusio laivo laužo atsikabino, bet paliko dugne pėdsakus, kuriais skędamas Didi surado ir laivą. Nieko nelaukdamas jis įsmuko į pagrindines krovinių patalpas. Jos buvo tuščios, išskyrus tūkstančius mažų medinių dėžių, kurios buvo visur išmėtos. Nusivylęs surastais lobiais Dumas iškilo aukštyn.

Iš ryto, kai jį pažadino viešbučio kieme susirinkusių moterų triukšmas, jis pro langą žvilgtelėjo žemyn ir pamatė vietinę ispanų oranžių prekyvietę. Tenai moterys išiminėjo oranžius iš tokių pat dėžių, kokias jis matė paskendusiam laive. Matomai laivas todėl pamažu skendo, kad jame buvo daug oranžių, kurie, kaip žinome, vandeny neskęsta.

Taigi A. Marcellin nieko nelaimėjo iš "Volframo" laivų.

Tuo tarpu žmonės, kurie girdėjo šį bei tą apie mūsų veiklą, kaip susitarę norėjo gauti atsakymus į tris klausimus:

(Tęsinys 9-tam psl.)

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAICO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: akadien nuo 10 iki 12 val. ir ryto ir nuo 7 iki 9 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 10 iki 1 val.
Trec. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tikrai antradieniais ir penktadieniais.
Treciad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antradienį nuo 1-5, Treciad. ir Šeštadienį tikrai susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų.
Treciadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: VI 7-0600; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAIZIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4055 ARCHER AVENUE
Valandos: 2-4 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 2-7 val. p. p.

Rezid. tel.: STEwart 3-4511

Ofiso telef.: YARds 7-1166

DR. J. GUDAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 WEST 35th STREET
Kampas Halsted ir 35-tos gatvės.
Valandos: 1-4 p. p. ir 6:30-8:30 val. kasdien. Treciadieniais uždaryta. Šeštadieniais nuo 1 iki 4 po pietų.

DR. A. JENKINS

PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvis Gydytojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų ir 7:30-9 vakaro.
Treciad. ir sekmad. uždaryta.
Ofiso telefonas: PROspect 6-3838
Rezid. telefonas: REpublic 7-9199

GROvehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE
IR PRITAICO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus treciadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Ave., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro.
Treciadieniais uždaryta.
Šeštadieniais 12-4 val.
Butas: 1526 So. 49th Ave., Cicero Ill.

Ofiso telefonas: LAFayette 3-3210

Jei neatsiliepiate, skambinkite KEDzie 3-2868

Dr. Emily V. KRIVAKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-2:30.
Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antradienį, ketvirtadienį 6-8:30 Treciadieniais tik susitarus.

Dr. A. Valis - Labokas

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. Moterų Ligos
3267 SO. HALSTED STREET
Telefonas: DANube 6-1125
Valandos: 1-4 ir 6-8 vakaro.
Šeštadieniais 1-4 val. po pietų.

Dr. Julia Monstavičius

GYDYTOJA IR CHIRURGE
Moterų ir vaikų ligos
10748 SO. MICHIGAN AVE.
Tel.: PU 5-6766
Naktį skambinti rezidencijon.
1653 W. 103rd St., Beverly Hills
Tel.: BEverly 8-3946
Darbo valandos: nuo 6 iki 9 val. po pietų kasdien, išskyrus treciadienius.
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val. po pietų.

Telef. ofiso: PROspect 6-2240

Rezidencijos: PROspect 6-4732

DR. A. MACIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
5700 SO. WOOD STREET
(Prieš Southtown ligoninę)
PRIEMIMO VALANDOS:
2-4 kasdien ir 6-8 pirmad. ir penkt.
Šeštadienį 2-4 val. po pietų.
Treciad. ir sekmadieniais uždaryta.

DR. CONSTANCE O'BRIEN

PHYSICIAN AND SURGEON
2408 WEST 63rd STREET
Tel.: HEMlock 4-5524
Hours by appointment only.

Dr. Juozas PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p.
7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12.
Treciadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namu CE 3-7786

DR. STRIKOL

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8.
Ser., Subat. ir Nedėl. tik susitarus.
Ofiso telefonas: YARds 7-4787
Namu telef.: PROspect 6-1930
Jei neatsiliepiate viršutiniai telefonai, skambinkite Midway 3-0001

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896

Rezid.: LAFayette 3-1172

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų.
Šešt. 2-6 val. popiet, išskyrus šeštad.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

8 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, OCTOBER 20, 1956

DR. VYT. TAURAS

TUPČIAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos.
Ofisas ir rezidencija: 2410 W. 51st St.
(antras namas nuo Western Ave.)
Tel.: PROspect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antradienį, trečiadienį ir penkt. 6-9 v. v.
ir šeštad. 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS

CHIRURGAS
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
6255 SO. WESTERN AVE.
Rezid. telef.: PROspect 6-8484
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.
Treciad., šeštad. ir sekmad. uždaryta

DR. J. VAITAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th COURT, CICERO
Kasdien 10-12 ryto ir 5-8 val. vak.
Šeštadieniais 10-2.
Ofiso ir buto telef.: OLYmpic 2-1381

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400

Dr. Ona Vaškevičius

(VAŠKEVIČIŪTE)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo 6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet, treciadienį ir kitu laiku tik susitarus.

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvės)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val.
Šeštadieniais 2-4 val. po pietų.
Sekmadieniais uždaryta.

DR. BRUNO J. ZUBRICK'AS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6400 SO. KEDZIE AVE.
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.
Treciad. ir sekmad. pagal susitarimą.
Telefonas: HEMlock 4-7899
Namu tel.: HILLtop 5-2557

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai-Protezai, Med. Bandžai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKO LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Illinois
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Telefonas: YARds 7-7381
Priima: Vakarais nuo 6 ir 9 val.
Šeštad. nuo 10 ryto iki 4 po pietų.
Trec. ir sekmad. pagal susitarimą.
4455 S. CALIFORNIA AVE., Chicago

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YARds 7-1829

Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Treciad. nuo 10-12; penktadienį 10-2.
Šeštadieniais 10-2 val. po pietų.

Dr. Kazimieras MICHEL

Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Išdėna netikrą — artificiale aki pagal sveiką. Praktikuoja per 39 metus.
Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YARds 7-6616
Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro.
Tikrinu klausą ir pagelbėju nepriegirdintiems.

DR. S. VAITUSH, Opt.

Palengvins akių įtempimą, kuris esti priežastimi galvos skaudėjimo, svajimo arba aptemimo, nervuotumo, skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Prirengiu teisingai akinius. Visuose atsitikimuose egzaminavimai daromi su elektra, parodančia mažiausias klaidas. Speciali atyda krepinama į mokyklos vaikus.
VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro.
Šeštadieniais iki 4 val. vakaro.
Treciadienį ir sekmadienį uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YARds 7-1373

Pirmas: — "Kokius lobius radote tuose paskendusiuose laivuose?" Šis rašinėlis, rodos, į šį klausimą atsako.

Antras: — "Kas per pabaisos saugo tuos laivų laužus?" Į tai dar bandysime atsakyti.

Trečias: — "Kaip jautėtės, kada pamatėt pirmas žmogaus liekanas?"

Mes stengėmės būti kantrūs ir vietoje susidariusių pasakų norėjom pateikti tikrus davinus apie jūrą ir paskendusius laivus.

Teko pamerti daugiau negu 500 kartų į maždaug 25 jūros dugne gulinius laivus, juose visur išlandžioti, bet niekad neteko užtikti žmonių griaučių. Labai mažai kas nuskęsta kartu su laivu. Daugumas jų palieka ir nuskęsta atskirai. Bet, sakykime, atsitiko taip, kad žmogus nuskendo nepalikdamas laivo. Jeigu kas nori užtikti žmogaus kūno likučius, tai turi patekti į laivą po kelių savačių, nes kūnas per kelias dienas suėdamas. Atrodo neįtikėtina, bet ir tokia jūrų žvaigždė pasinaudoja proga. Kaulius sunaikina įvairūs kirmėnai ir bakterijos.

Legendos apie paskendusius lobius didžiulioje, maždaug 90%, yra paprasčiausios pasakos, arba apgavystės, kur uždirba tas, kuris tas gražias pasakas sugalvoja ir randa naivių, pasiturinčių žmonių, kurie tuo tiki. Kiekvienas nori greit praturtėti, o tokius išnaudoja visokie apgavikai, kurie suradę kur seną išblukusį jūrlapį, sukuria legendas apie paskendusius, prikrautus aukso galeonus.

Rimtas asmuo, užsiimęs paskendusiu gėrybių iškėlimu, turįs praktikos ir atitinkamus įrengimus, savo planų viešai

neskelbia. Jau tik tas faktas, kad paskendusiams lobiams iškelti viešai telkiami pinigai, rodo, kad bus stengiamasi išgriebti auksas ne iš jūros gelmių, bet iš naivių žmonių piniginių.

Isivaizduoju tokį kapitoną, kuris iš tikrųjų užtinka turtus po vandeniu. Pirmia jis apie tai turi pranešti igulai ir pasirašyti su ja įprastą iškėlimo sutartį, numatant pelno dalį visiems. Be to, kas be ko, visi turi pasisąžadėti laikyti paslaptį. Bet pasitaikys taip, kad kurioje nors uosto karčiameje prisigėręs antrasis šturmanas paims ir išsiplepės. Tada kapitonui, kuriam pasitaikė aptikti ispanų auksą, prisistatys konkvistadorių palikuonys ir pats karalius pareikš savo norą gauti atitinkamą dalį.

Krašto valdžia, kurios teritorialiniuose vandenyse auksas guli, taip pat savo atsiims.

Ir jeigu toks sugrįžta į savo kraštą su truputiuku aukso, tai dar turi nemazus pajamų mokesčius atiduoti. Dažnas toks per surastus lobius praranda ne tik savo laivą ir orumą, bet ir draugus, galvodamas, jog geriau tuos turtus būtų palikęs ten, kur rado.

Mes anksti išsigydomė nuo aukso karšties, nors Dumas paėmė noras, kaip pasikartojanti maliarija (drugys).

Yra ir dabar paskendusiuose laivuose didelių turtų; tai tonos vario, cinko, volframo ir kitokių gėrybių, kurios laukia iškėlimo. Bet tas reikalauja didelių ir sudėtingų kėlimo operacijų, kurias prižiūri savininkai, valdžios ir draudimo bendrovių atstovai. Tos operacijos turi būti taip vedamos ir apskaičiuojamos, kad gautųsi pelnas, kad pastangos apsimokėtų.

Mes žinome tik vieną sėk-

mingą operaciją, kuri žmogų greitai praturtino. Ir tai įvyko Cape Verdes saloje Do Sal. Ant mūsų laivo užsilipo vienas vyras ir draugiškai mus pasveikino. Pažino me męgėją narą iš Rivieros, kuris nerdavo tik nėrimo akinius užsidėjęs.

— Ką jūs čia darote? — užklausėme jį.

— Keliu laužą iš dugno! — skambėjo atsakymas. Nustebęs pasiteiravau:

— Ar kokiu rangovu dirbat?

— Dirbu vienas, — jis atsakė šypsodamas.

Mes pagalvojome, kad žmogus sapnuoja. Tačiau jis tvirtino, kad turi iškėlimo sutartį laivui, kuris guli 25 pėdas po vandeniu.

Nėria užsidėjęs kaukę ir pelėkus.

— Aš atsivežiau vieną iš jūsų prietaisų, bet negalėjau čia gauti oro siurblio.

Tas prietaisas, kitaip dar vadinamas turkišku vandens vamzdžiu, yra priedelis prie "vandens plaučių", kuris pavaduoja suspausto oro cilindrus, nešiojamus narą ant nugaros ir paprastai paduoda orą per vamzdį iš paviršiaus.

Aš, laukdamas įprasto pasakojimo apie aukso ir sidabro luitus, užklausiau jį, kokius turtus jis rengiasi iškelti.

— Kakao pupelės, — buvo atsakyta. — Keturis tūkstančius tonų kakao pupelių! Aš jau darbą pradėjau ir sekasi neblogai.

Mes neturėjome laiko tą jo pasakojimą patyrimėti, bet Dąkare sufiktas vienos jūrinės draudimo bendrovės atstovas mus patikrino, kad anas pilietis tikrai turi su jo bendrove pasirašęs sutartį ir dirba neturėdamas jokių priemonių, išskyrus peteliškėms gaudyti tinklus.

— Peteliškėms tinklus! —

beveik išsiziojo Didi.

— Visiškai teisingai, — atsakė bendrovės atstovas.

Kakao pupelės yra supiltos į džiuto maišus. Jis pasisamdė vieną vietinį gyventoją už pagelbininką, kuris sėdi mažoje valtėlėje užinkaruotoj virš paskendusio laivo. Naras, sulaukydamas alsaviną įlenda į krovinių patalpas, prapliauna maišą ir pavaro pupelės prie liuko. Iškilusias į paviršių pupelės jo pagelbininkas sužvejoja su peteliškėmis gaudyti tinklėliu. Ant kranto jau yra nemažas pupelių kiekis.

Vieną dieną aš su Didi sutikome tą narą Côte de Azur. Jis gerai atrodė.

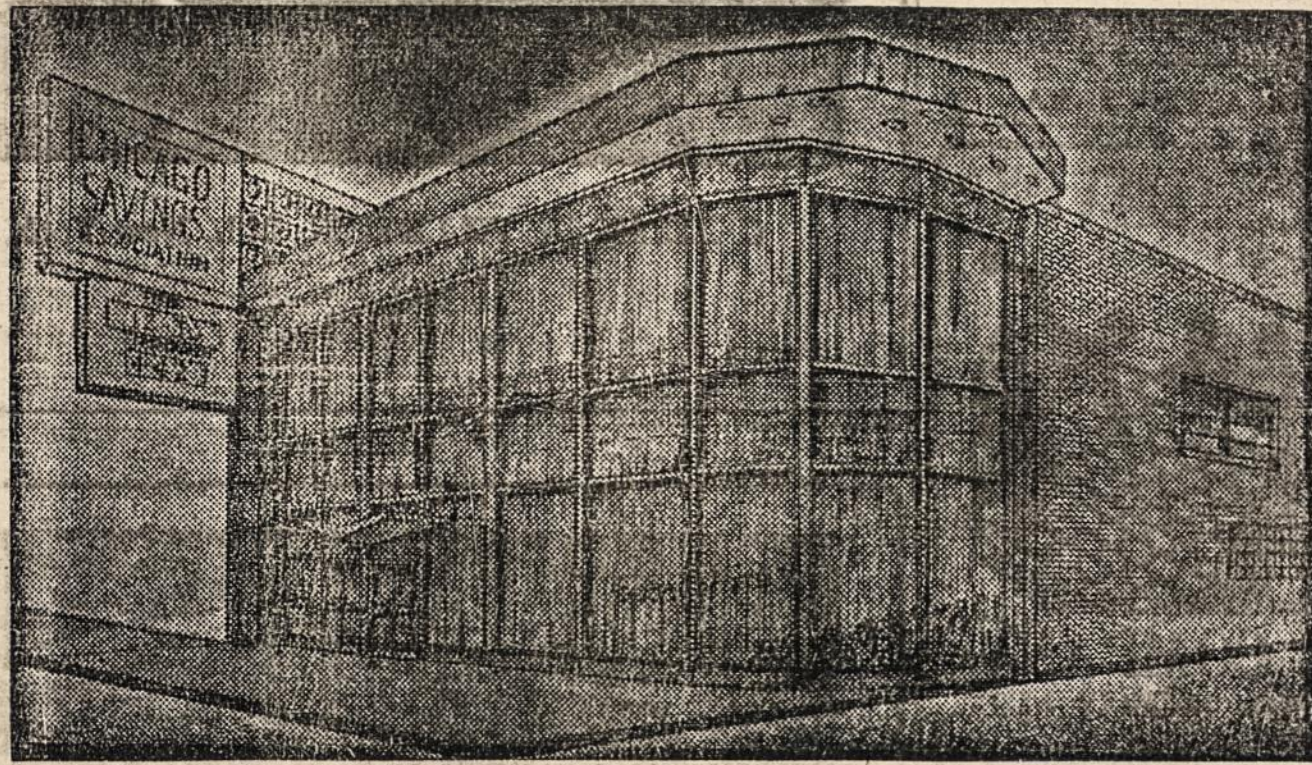
— Mieli bičiuliai, — tarė jis, — tai buvo sėkmingiausi metai mano gyvenime. Už iškėlimo darbą aš gavau 25,000 dolerių.

Tas vaizdžiai parodo, kad visgi esama lobių jūrų gelmėse.

Yra ir kitokių turtų gelmėse, kurie laukia drąsių narų. Viduržemio jūros dugnas yra didžiulis muziejus, kuriame rasime įvairių tą jūrą priėinančių civilizacijų liekanų, vertesnių už auksą. Finikiečių, graikų, Egipto, Kartaginos ir Romos laivai su meno kūrniais, vyno ąsočiais ir įvairiais vežmais reikmenimis guli apnešti storų žemių sluoksniu. Ir patys laivai galėtų daug ką pasakyti apie tuometinę jūrų prekybą ir laivų statybą. Geras pavyzdys yra vadinama Madlita galera, statyta prieš 2,000 metų, vežusi graikų meno turtus į Romą ir nuskendusi netoli Tunisijos krantų. Iš jos daug puikių dalykų iškelta į paviršių.

Jūros dugnas yra dar vienas langas į praeitį, o kitiems, nors nedaugeliui, ir į ateitį...

Pagal I. Y. Cousteau
paruošė B. Stundžia

Chicago Savings and Loan Association naujai statomas namas, kuris bus baigtas šių metų gale.

Mes iš anksto kviečiame visus atsilankyti į mūsų naujojo namo šauką atidarymą (Grand Opening), įvykstantį 1957 m. sausio mėnesį.

Saugiausia ir pelningiausia vieta taupomies pinigams laikyti yra apdraustose taupymo bendrovėse, kuriose kiekvieno taupytojo indėliai yra pilnai apdrausti iki \$10,000 Jungtinių Valstybių valdžios agentūroje. Visos bendrovės, turinčios šitokius draudimus yra vienodai saugios, visos stropiai valdžios įstai-

gu prižiūrimos ir visos turi atidėti vienodai reikalaujamų sumų atsargas, bet daugumas atideda daugiau, negu reikalaujama. Skirtumas yra tik toks: kai kurios bendrovės yra patogesnės taupytojui, visada išmokėjo ir išmoka aukštesnius dividendus ir teikia pelningesnius ir naudingesnius patarimus.

Chicago Savings nuo pat savo įsikūrimo dienos 1924 m. per daugiau, negu 32 metus, visada išmokėdavo taupytojams visas taupymui idėtas sumas su aukštais dividendais. (Ir dabartiniu metu ši įstaiga moka aukščiausius dividendus "paid-up" investmentams). Kas liečia pelningus patarnavimus—tai Chicago Savings yra viena iš nedidelio skaičiaus tų bendrovių, kurios nemokamai teikia patarnavimus, iškeičiant čekius, apmokant šeimų sąskaitas ir atliekant kitokias pinigines operacijas.

Chicago Savings bendrovė, sąžiningai ir ekonomiškai prityrusių lietuvių tvarkoma, padidino savo turtą daugiau, negu iki \$18,000,000.00. Kviečiame visus pas mus, į mūsų pažangią, tvirtą finansinę įstaigą. Gyvenantieji toliau gali taupyti laisvais — atsiklauskite.

CHICAGO SAVINGS and LOAN ASSOCIATION
6234 So. Western Avenue GROvehill 6-7575 Chicago, Illinois

Atidarym. nuo 12 iki 3, antr. ir penkt. nuo 9 iki 4, ketv. nuo 9 iki 8, trečiad. uždaryta visą dieną, o šešt. nuo 9 iki 2 v. p. p.

Linksmas kampelis

PAPEIKIMAS

Viršininkas: Klausykite, Petraitai, aš esu priverstas prašyti jus, kad elgtumėtės čia įstaigoj kiek padoriau. Juk pagaliau jūs nesate viršininkas!

BIZNIERIŠKAS GUDRUMAS

Vienas vaistininkas turėjo labai storą žmoną, sveriančią apie 200 svarų. Vieną kartą ji dirbo vaistinės sandėly, o vyras pardavinėjo vaistus. Staiga jis įbėgo į sandėlį ir sušnabždėjo:

“Elzyte, nesirodyk vaistinėj, kad niekas tavęs nematytų! Mat, atėjo dvi ponios ir prašo tablečių nuo nutukimo”.

PRIMADONOS

Hanoverio karališkojo teatro kapelmeisteris Hans von Bülow sykį supažindino vieną savo draugą su dviem primadonomis, kurios turėjo puikius balsus, bet, deja, buvo nepaprastai storos:

Anglų Kalbos Pamokos K. GINEITIS

6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
Telefonas: HEmlock 4-8037
(3-čias augštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.).
Duoda prieš karą baigęs Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.

VERTIMAI • PILIETYBĖ • LAIŠKAI

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

Persiuntimai į Lietuvą
ATDARA NUO PIRMAD.
IKI PENKTADIENIO
9:00 ryto iki 4:30 po pietų.
Siuntiniai priimami
TIKTAI SUSITARUS.
Pirm atvykstant telefonuikit
dėl susitarimo.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SO. STATE STREET
CHICAGO 4
Tel.: WAbash 2-9354

“Leiskite supažindinti su jumis mūsų abi prima-tonas, panelę W. ir panelę N.!”

VELIAU

Du berniukai gėrėjosi žirafomis žvėryne.

— Pasakyk, Jonai, — kreipėsi penkiametis Petriukas į savo aštuoniamečių brolių, — ar žirafos gauna gerklės patinimą, jei jos sušlampa kojas?

— Žinoma, — neabejodamas atsakė Petriukas, — tik maždaug savaitę vėliau, negu mes!

TIKRAS ATSITIKIMAS

Apie 1932 m. Marijampolės 9-me pėstininkų pulke tarnavo kareivis pavarde Boreika. Jis jau seniai buvo ištarnavęs “pilną porciją”, bet nuolat savivališkai pasišalindavo ir gaudavo daboklės.

Pulko vado padėjėjas, pulkininkas C., užėjęs kartą į daboklę ir, pamatęs Boreiką, sušuko su priekaištu:

— Ir vėl tu čia, Boreika! Aš tarnavau 5 metus caro kariuomenėj ir nė karto nebuvau gavęs daboklės!

— Mat, buvai netikęs kareivis, tamsta pulkininke! — šaukė atsakė išsitempęs Boreika.

JAU PILNAS!

9-jo pėst. pulko kareivis-naujokas buvo nugabentas į Karo Ligoninę ištyrimui. Draugai patarė jam trinti termometrą, kad nuolat būtų pakilus temperatūra. Žioplai naujokas pritrynęs tiek, kad gyvasis sidabras pakilo virš 42°C., sušuko:

— Sesute! Paduok kitą, šitas jau pilnas!

Rudeninis Naujų KONCERTAS

Sekmad., lapkričio 11 d.,

SOKOLŲ SALEJE,
2337 So. Kedzie Avenue

BUS GERA PROGRAMA.

Išėjo iš spaudos

VINCOKRĖVĖS

raštų pirmoji knyga.

Ją sudaro skaitytojų mėgstamieji dalykai, ŠIAUDINĖJ PASTOGĖJ, ŽENTAS ir RAGANIUS. Knyga turi 400 pusl., įrišta kietais kolenkoro viršeliais. Kaina \$5.50. Gaunama: LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS LEIDYKLOJE, 265 C Street, South Boston 27, Mass.,

knygynuose ir pas knygų platintojus. VISAS raštų rinkinys, 6—7 tomai, už \$25.00 tam, kas juos užsisakys DABAR ir atsiųs \$5.00 rankpinigį. Jie įskaitomi už paskutinį tomą, o už pirmas PENKIAS knygas reikės mokėti tik po \$4.00. LIETUVOS ŽEMĖLAPIS, spalvotas, su visomis upėmis, ežerais, kalnais, miestais ir miesteliais—puiki priemonė tėvynės pažinimo mokslui. Sieninis, suvyniojamas \$4.50 — sulankstomas, knygelės formos \$3.50.

AR MOKINIAI JUO APRŪPINTI?

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA — Leidykla dar turi keletą pilnų komplektų, I—VIII tomų. Užsakymai priimami. LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS Administracija.

Asbach Uralt

TAI TIKRAI PUKUS LAŠELIS

GERMAN DISTILLERIES, Ltd., New York, N. Y.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ
INSULIACIJOS
PROBLEMAS

Dabar yra laikas
įrengti savo namą
žiemai.

Mes turime išdirbtą
reputaciją pilno pasi-
rinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams
materiojų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SOUTH HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

“Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters”

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntal 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ IR RUSIJĄ

Didžiausioji firma Amerikos žemyne

J. Kamienski - Janique Trading Co.

Atidarė antrą ofisą Chicagoje

2551 W. 63rd Street, Chicago 29, Ill. Tel.: HE 4-2380
2314 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill. Tel.: BR 8-6780

Visiška kiekvieno pasiūsto siuntinio garantija.
Svorio riba, siunčiant paprastu arba oro paštu, 22 svarai.

Pristatymo laikas — oro paštu — 2-3 savaitės;
paprastu paštu — 2-3 mėnesiai.

Jūsų giminės Lietuvoje gaus siuntinius visai nemokamai.
Ofisai atidaryti: kasdien nuo 12 iki 8 val. vak. siuntiniams į Rusiją.

Rašytojo pobūdis

Šiomis dienomis išėjusiam apysakų rinkiny "The Whole Wojald" amerikietis rašytojas William Saroyan įžanginiame žodyje sako:

"Ką galiu patarti rašyti norinčiam rašytojui? Nagi, nieko, nes norėti rašyti visi gali, o rašytojas, kuris iš tikrųjų rašytojas, patarimų nereikalingas ir jų neprašo.

"Rašytojas dvasia anarchistas, kaip, savo gelmėse, kiekvienas žmogus. Jis nei sykiu su minia žygiuoja, nei talkina jos šauksmams. Rašytojas, kuris iš tikrųjų rašytojas, yra niekad nenurimstęs maištų kėlejas. Jis niekam nenusilenkia, nes neranda nieko doro nusilenkti. Rašytojas net nemiega ir nesiils kaip eilinis žmogus. Miręs, jis, be abejo, bus toks pat negyvas, kaip visi kiti lavonai, bet gyvas — jis gyvas, kaip joks žmogus nėra gyvas, įskaitant čia ir kitus rašytojus.

"Rašytoją lengva pajuokti, suniekti, nužeminti ir apspiaudyti. Gal taip ir reikia. Juk jis pakvaišęs, aiškiai pakvaišęs, tačiau sveikiesnio proto, negu visi kiti žmonės, nes turi vieninteliai vertą sveikumą — gyvą, opų, drąsų ir nieko nebojantį sveikumą žmogaus, kuris laisvas. Todėl jis vis siekia rašyti tikslesniu pro-

Naujas kabelis

Iš mažo Skotų uosto neseniai buvo pasiūsti pirmieji signalai naujam kabeliui išbandyti. Tas naujasis transatlantinis kabelis jungia Britaniją su JAV ir kainuoja \$40,000,000.

Šitie nauji bandymai atveria naują erą: pasikalbėjimai telefonu 3,000 mylių atstumu, tarp 2-jų žemynų, atskirtų Atlanto vandenyno, bus tokie pat ryškūs, lyg būtų vedami iš gretimų kambarių.

Paskutinė šio, ilgiausio pasaulyje, kabelio dalis buvo ištempta, velkant jį laivu Monarch 1,900 mylių nuo Clarenville uosto.

Šis kabelis yra prijungtas prie to, kuris buvo ištemptas iš Sydney Mines per St. Lawrence ilanką. Tarp Sydney Mines ir New Yorko pasikalbėjimai bus perduodami aukšto dažnumo bangomis.

Kabelis turi 36 laidus, iš kurių 22 jungs Londoną su New Yorku, 6 — Londoną su Montrealiu, 7 — New Yorką su žemyno sritimis; 36-tuoju laidu bus galima perduoti 12 skirtingų žinių vienu metu.

Viena pasikalbėjimo minutė kainos tik \$2.08, tuo tarpu, kai 1927 m. kainavo apie \$14.

tavimu, humoru ir meile".
Sarūnas

Mes siunčiame nauju ir dėvėtu drabužių siuntinius bet kus į SSSR: Didžiąją Rusiją — Baltgudiją — Ukrainą — Lietuvą — Latviją — Estiją ir t. t.

JŪS SUMOKATE MUITĄ ČIA. SIUNTINIAI APDRAUSTI.

Mes turime pardavimui geriausių drabužių ir avalynės.

ATDARA NUO 9 IKI 6.

E. P. HOSPODABEC

677 Southworth St. South, Growland,
Welland, Ontario, Canada. Tel.: REgent 4-9732

RUDENINIS NAUJIENŲ VAKARAS

LAPKRIČIO 11 DIENA
Detroito Dramos Mėgėjų Sambūris
NAUJIENŲ VAKARE
vaidins 3 veiksmų komediją
"PIRMASIS SKAMBUTIS"

A. TVERAS

Laikrodžiai ir Brangenybės

Pardavimas ir Taisyimas

2646 WEST 69th STREET

Tel.: REpublic 7-1941

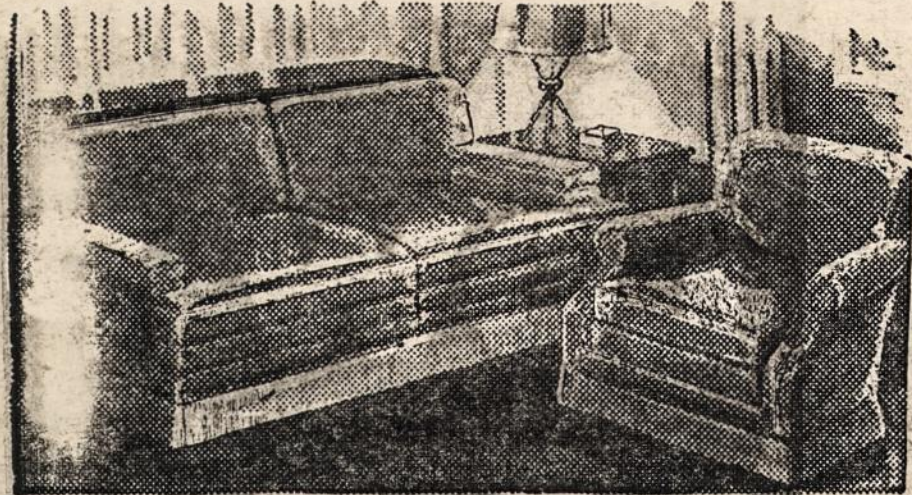
— Mazieji neturi nei tremty
je nori mokyti Padėk jiems
savo aukai

"NAUJIENAS" SKAITO VISU
SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININ-
KAI, MOKSLININKAI, VALS-
TYBININKAI, DVASININKAI,
PROFESIONALAI IR BIZNII-
RIAI. JIE ŽINO, KAD NAU-
JIENOS PADUODA TEISIN-
GIAUSIAS ŽINIAS IR GE-
RIAUSIUS RASTUS.

HARVEST BALDŲ PARODA

Budriko 44 metų patyrimas prekyboje.

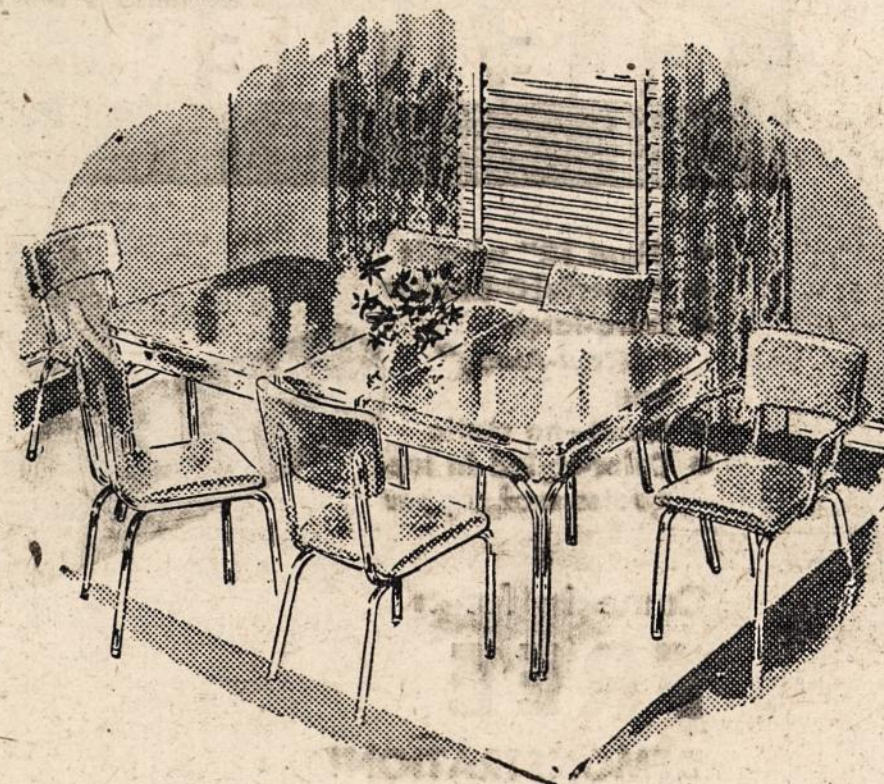
Budrikas perka tiesiog iš išdirbėjų: AMERICAN FURNITURE MART, MERCHANDISE MART. Jūs mokate daug mažesnes kainas pirkdami iš Budriko už aukštos kokybės rakandus. Didelis pasirinkimas ant 5 lotų visų Amerikos žymiausių išdirbėjų. Sutaupoma iki 40 procentų. Per 100 dienų nereikia mokėti jokio nuošimčio.

2 dalių Parlor setas, geros medžiagos ir stiliaus, geriausios Kroehler išdirbystės, garantuotas 10 metų per Kroehler ir Budriką, vertės \$248.00, už \$148.00
Didelės marios karpetas dykai.

4 šmotų miegamojo kambario setas, gražios spalvos, vertės \$248.00, už \$148.00
DYKAI 2 LEMPOS.

7 šmotų Dinette setas, Chrome, Formica Top, vertės \$98, už \$68.00
DYKAI 32 ŠMOTŲ SILVERWARE SERVICAS.

Studio couches, gali gulėti 2 ypatos, po \$68.00

3 kambarių baldai, susidedantys iš 2 šmotų parlor seto, 5 šmotų miegamojo kambario seto, 5 šmotų valgomojo kambario seto, pečiaus, šaldytuvo, radijo, klejonkės ir 3 staliukų, vertės \$398.00, už \$298.00

Geriausie Sealy ir Simmons matracai nuo \$19.98 iki \$79.50.

JOS. F. BUDRIK FURNITURE

3241 So. Halsted Street

Tel.: CALumet 5-7237

Atdara Nedėliomis 10—5. Pirmadieniais ir Ketvirtadieniais iki 9:30.

Kitomis dienomis nuo 9 ryto iki 6 val. vakaro.

Budriko radio valanda iš WHFC, 1450 kilocycles radio stoties kas ketvirtadienį nuo 6 iki 7 val. vakaro.

MISLIU KONTESTAS — DOVANOS — IŠLAIMĖJIMAI
BUDRIKO RADIO ORKESTRAS IR ŽYMŲ DAINININKAI

JUOKAI

PAŽINKIŠ UODEGOS!

(Tikras atsitikimas)

Lietuvos Universiteto gamtos mokslų profesorius N. buvo labai priekabus. Vienai jaunai studentei jis parodė tik uodegą, užgniaužęs visą paukštuko kūnelį kumštyje.

— Kas čia per paukštis?

— Pone profesoriau, prašau parodyti jį visą!

— Būsima gamtininkė turi pažinti savo krašto paukščius iš uodegos! Ateik tamsta kitą kartą geriau pasiruošus.

Studentė, nieko neatsakius, atsisuko ir jau buvo beeinanti iš auditorijos.

— Palauk, palauk, tamsta! — sušuko profesorius. — Aš pamiršau pasižymėti tamstos

pavardę. Kaip jūsų pavardė?

— Reikia pažinti savo universiteto studentus iš uodegos! — atsakė neatsigrįždama studentė, ir visa auditorija praplupo nesulaikomu juoku.

Vagis vagia niekingą auksą,
o šmeižikas — kilnią širdį.
(Rusų)

— Nereikia rodyti nei savo piniginės nei širdies dugno. (It.)

Rudeninis Naujienų

KONCERTAS

Sekmad., lapkričio 11 d.,

SOKOLŲ SALĖJE,

2337 So. Kedzie Avenue

BUS GERA PROGRAMA.

THE G-E VACUUM CLEANER
you never have to lift!

NOW AT A NEW

LOW PRICE

\$69⁹⁵

with
a complete
set of
attachments

1956 "Roll-Easy"
VACUUM
CLEANER

- Giant 12" wheels
- Powerful G-E motor
- Extra-large "Throw-Away" bag
- Quiet—no static
- Color-styled in turquoise and copper

Come in for a

FREE

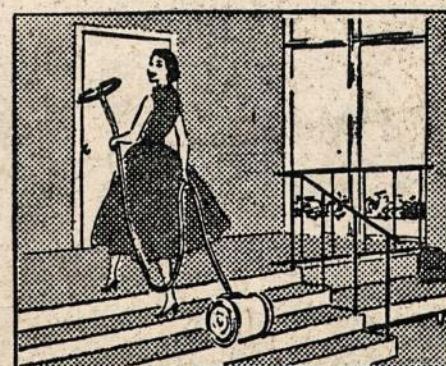
DEMONSTRATION!

EASY TERMS AVAILABLE!

1. Handy 2-in-1/rug and floor tool
2. Dusting tool
3. Upholstery tool
4. Crevice tool
5. Aluminum wands
6. Flexible hose

ROLLS ANYWHERE
EASILY — EVEN UP
AND DOWN STAIRS!

ILLINOIS FURNITURE
and RADIO CO.

1570 N. MILWAUKEE AVE.

HUMBOLDT 6-1600

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS